

TC.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ BÖLÜMÜ

MYNDOS AYAZMASI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

METEHAN İHTİYAR

BURSA 2016

TC.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ BÖLÜMÜ

MYNDOS AYAZMASI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

METEHAN İHTİYAR

**DANIŞMAN:
PROF. DR. MUSTAFA ŞAHİN**

BURSA 2016

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

..... Arkeoloji Anabilim/Anasanat Dalı,
..... Arkeoloji Bilim Dalı'nda numaralı
..... Metehan 'ın hazırladığı
"..... Mynetas Aycazması....."
konulu Yüksek Lisans (Yüksek Lisans) ile ilgili tez savunma sınavı, 04/05
2016 günü 11:00 - 12:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar
sonunda adayın tezinin/çalışmasının .. başarılı .. olduğuna .. olduğuna
..oy birliği..... ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa Selim
Akur

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Prof. Dr. Güneş Polat

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Prof. Dr. i. Hakan Mert
Karakurt

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

04./05./2016

Yemin Metni

Yüksek Lisans olarak sunduğum
“.....MYNDOS AYAZMASI.....” Başlıklı çalışmanın bilimsel
araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde
yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde
intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

18.05.2016

Adı Soyadı: Metehan İhtiyar
Öğrenci No: 701247004
Anabilim Dalı: ARKEOLOJİ
Programı: Tezli Yüksek Lisans
Statüsü: Yüksek Lisans

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
.....**Arkeoloji**..... **ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 18/05/2016

Tez Başlığı / Konusu:MYNDOS AYAZMASI.....

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 105... sayfalık kısmına ilişkin, 18.../05/2016 tarihinde şahsım tarafından **Metehan**..... adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 5. 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

18.05.2016

Adı Soyadı: Metehan İhtiyar

Öğrenci No: 701247004

Anabilim Dalı: Arkeoloji

Programı: Tezli Yüksek Lisans

Statüsü: Y.Lisans

**ULUDAG UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTE
THESIS/DISSERTATION ORIGINALITY REPORT**

**ULUDAG UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTE
TO THE DEPARTMENT OF Archaeology**

Date: 18.05.2016

Thesis Title / Topic:HAGIASMA OF MYNDOS.....

According to the originality report obtained by myself by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options stated below on 18.05.2016 for the total of 105 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 5 %.

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes excluded
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Uludag University Social Science Institute Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

18.05.2016

Name Surname: Metehan İhtiyar

Student No: 701247004

Department: Archaeology

Program: Masters with thesis

Status: Masters

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Metehan İhtiyar
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Arkeoloji
Bilim Dalı : Arkeoloji
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : vi + 105
Mezuniyet Tarihi : 18 / 05 / 2016
Tez Danışman : Prof. Dr. Mustafa Şahin

MYNDOS AYAZMASI

Antik Myndos Kenti, Karia Bölgesinin önemli yerleşim yerlerinden birisidir. Tez çalışmasına konu olan yapı kalıntısı antik limanın girişinde bulunmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde liman girişinde yer alan yapı kalıntısında 3 sezon sürdürülen kazı çalışmaları anlatılmıştır. İkinci bölümde ise Liman Yapısı'ndaki ayazma kuyusunun ve mozaikli alanın bulunduğu odalar mimari açıdan değerlendirilip ana hatlarıyla ortaya konmuştur. Üçüncü bölümde yapı kompleksi içinde bulunan ve alana ismini veren ayazma yapısının daha iyi anlaşılabilmesi için Anadolu'daki benzer diğer ayazmalara örnekler verilmiştir. Böylelikle Myndos Ayazması mevcut bilgiler ışığında tipolojik ve analogik yönden sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Son bölümde kazılarda ele geçen buluntular ayrıntılı kataloğuna yer verilmiştir.

Torba, Sardes ve Kos mozaikleri stil ve motif özellikleri açısından Myndos Liman yapısındaki mozaikle çok yakın benzerlik göstermektedir. Söz konusu mozaikler İ.S. geç 5. erken 6. yüzyıla tarihlenmektedir. Bu durum aynı zamanda Myndos Ayazması'nın tarihine de ışık tutmaktadır. Tatlı su kuyusunun bulunduğu arka oda da üzeri haç motifli birçok mermer plaka ve freskolu sıva parçalarının bulunması burasının daha önce kutsal bir amaca hizmet eden yapı olduğunu düşündürmektedir. Bu alanda henüz kazılar tamamlanamamış olsa da Liman Yapısının ayazma olarak inşa edilmiş olduğunu düşünüyoruz.

Anahtar Sözcükler: Myndos, Karia, Ayazma, Kutsal Su, Mozaik, Liman

ABSTRACT

Name and Surname : Metehan İhtiyar
University : Uludag University
Institution : Social Science Institution
Field : Archaeology
Branch : Archaeology
Degree Awarded : Master
Page Number : vi + 105
Degree Date : 18 / 05 / 2016
Supervisor (s) : Prof. Dr. Mustafa Şahin

HAGIASMA OF MYNDOS

Ancient Myndos is one of the important coastal settlement in Caria region. The Hagiasma which is subject of this thesis located in the entrance of the ancient Harbor.

In the first part of this thesis, the summary of three excavation seasons have been performed. In the second part of the study, the pit of Hagiasma and the rooms located on the Floor with Mosaics in the Harbor Structure have been evaluated in terms of architecture and demonstrated with outlines. In the third part of this study, Hagiasmas and their examples in Anatolia are explained to understand better the Hagiasma of Myndos which is located within the structure complex and gives its name to the area. Thereby, Myndos Hagiasma have been catagorised typologicaly and analogicaly in the light of Anatolian Hagiasmas. The final part is a catalog study. In this chapter, archaeological finds which were unearthed during the excavations are dated by sequencing.

The mosaics of Kos, Torba, Sardes and Myndos harbor Mosaics belong to same repertoire in terms of motif and style. These mosaics, which have the similar labours with Harbor Mosaic in Myndos, can be dated to the late 5th century and the early 6th century A.D. This case also sheds light on the history of Myndos Hagiasma. It is possible to say that the Port Complex is a structure that serves as a sacred purpose. Due to the presence of a crucifix in several marble slabs, the well, located in the back room, should be built as a Hagiasma. Even if excavations is not completed in this area, we think that harbor structure was built as a hagiasma.

Keywords: Myndos, Caria, Hagiasma, Holy Water, Mosaic, Harbor

ÖNSÖZ

Tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Anadolu toprakları, farklı medeniyetlere ait sayısız tarihi yerleşim yerlerinin bulunduğu bir coğrafyadır. Bu önemli yerleşim yerlerinden biri de mesleki hayatımın ilk deneyimlerini yaşadığım Myndos Antik Kentidir.

Kazılarına ilk olarak 2005 yılında başlanan ve 2006 yılında devam edilen Liman Yapısı'nda 2013 yılında görev üstlendim. Çalışmalar sonucunda gelen önemli veriler ışığında bu alanın daha ayrıntılı bir şekilde araştırılması ve yorumlanması tezimizin konusunu oluşturmaktadır. Bu nedenle değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa Şahin'in teşviki ve önerisi üzerine Myndos Ayazması ve Liman Yapısını Tez konusu olarak belirledim.

Öncelikle bana bu alanda çalışma fırsatı tanıyan ve beni bu konuya teşvik eden başta Prof. Dr. Mustafa Şahin olmak üzere, çalışma boyunca benden fikir ve görüşlerini esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Hakan Mert'e, Doç Dr. Derya Şahin'e, sikkeler hakkında değerli yorumları için A. Tolga Tek'e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca tez yazım süresi boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli aileme minnettarım.

Bursa 2016

Metehan İhtiyar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ	1
1. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	1
2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMAN YAPISI KAZILARI

1.1. 2005 DÖNEMİ KAZI ÇALIŞMALARI.....	5
1.2. 2006 DÖNEMİ KAZI ÇALIŞMALARI.....	6
1.3. 2013 DÖNEMİ KAZI ÇALIŞMALARI.....	7
1.3.1. LA-1 AÇMASI.....	7
1.3.2. LA-AO AÇMASI.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

LİMAN AÇMASINDA BULUNAN YAPILAR

2.1. ÖN ODA	
2.1.1. BULUNTULAR VE MİMARİ ÖZELLİKLER.....	9
2.1.2. MOZAIKLİ ALAN.....	11
2.2. ARKA ODA	
2.2.1. BULUNTULAR VE MİMARİ ÖZELLİKLER.....	13
2.2.2. SU KAYNAĞI.....	15
2.3. LA-1 ODASI.....	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
LİMAN YAPISININ FONKSİYONU

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
AYAZMALAR

4.1. TANIMI.....	22
4.2. PLAN ÖZELLİKLERİ.....	23
4.2.1. PLAN ÖZELLİKLERİ.....	23
4.2.2. KONUM ÖZELLİKLERİ.....	24
4.2.2.1. KIYIKÖY (MİDYE) AYAZMASI.....	25
4.2.2.2. İZNIK BÖCEK AYAZMASI.....	26

BEŞİNCİ BÖLÜM
TARİHLENDİRME

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	32
KATALOG.....	34
KAYNAKLAR VE KISALTMALAR.....	68
PLANLARIN ve LEVHALARIN LİSTESİ.....	72
PLANLAR.....	75
LEVHALAR.....	82
HARİTALAR.....	104
ÖZGEÇMİŞ.....	105

GİRİŞ

1. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapan Anadolu toprakları, bu medeniyetlere ait birçok dini yapıyı da bünyesinde barındırmaktadır. Ayazmalar bu dini yapılardan biri olup özellikle Ortodoks Hristiyanlar için birer ibadethane haline gelmiştir. Benzer kutsal mekanlardan birisi de günümüzde Muğla İli, Bodrum İlçesi, Gümüşlük Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Myndos Antik Kenti'nde yer almaktadır

Myndos Ayazması kentin doğal limanında, liman girişindeki mendireğin hemen önündeki yapı kompleksinde bulunmaktadır. 2005, 2006 ve 2013 kazı sezonlarında bu sektörde kazı çalışmaları yapılmıştır. Ancak Kazılar tamamlanamadan kentteki kazı çalışmaları durdurulmuştur. Söz konusu yıllarda yürütülen kazı çalışmalarında elde edilen veriler bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada ayrıca Anadolu'da bulunan benzer ayazmalarda irdelenip analojik bir değerlendirme yapılacaktır. Myndos Ayazmasını arkeolojik veriler ve Anadolu'daki diğer ayazmalar ışığında etraflıca irdelenecektir.

2. KONUNUN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Myndos Liman Yapısı kazılarda 2005, 2006 ve 2013 sezonlarında ele geçen her türlü veri ve buluntu objeleri tezimin kapsamını oluşturmaktadır. Özellikle üçüncü bölümde Myndos Ayazmasını diğer Anadolu Ayazmalarıyla kıyaslarken daha titiz davranılmıştır. Bu nedenle karşılaştırmada seçici davranılarak ayazmalar hakkında güvenilir kaynaklarda bilgi bulunanlar tercih edilmiştir.

Bu çalışma aynı zamanda bir tespit, tasnif ve katalog çalışması niteliğindedir. Bununla ilgili öncelikle Myndos ve Liman Yapısı ile ilgili birincil kaynakların ele alınmasının yanısıra Anadolu Ayazmaları ile ilgili de literatür taraması yapılarak uygun kaynaklara ulaşılabilecek ve bu konudaki tüm veriler değerlendirmeye alınacaktır. Bu kapsamda ilk bölümde 2005, 2006 ve 2013 yıllarında olmak üzere üç kazı sezonunun özeti

genel raporlar göz önünde bulundurularak anlatılacaktır. İkinci bölümünde ise Liman Yapısı'ndaki odalar; mozaikli alanın bulunduğu ön oda, ayazma kuyusunun bulunduğu arka oda ve 2013'te yeni keşfedilen LA-1 odası mimari özellikler ve buluntular ışığında ana hatlarıyla ortaya konacaktır. Üçüncü bölümde ise Liman Yapısı'nın mimari ve buluntu özellikleri ışığında tarihsel süreç içerisindeki fonksiyonuna açıklık getirilecektir. Dördüncü Bölümde, yapı kompleksi içinde bulunan ve alana ismini veren ayazma kuyusunun daha iyi anlaşılabilmesi için Anadolu'nun diğer bölgelerindeki ayazma örneklerine değinilecektir. Bu bilgiler ışığında Liman Yapısı'nda bulunan su kuyusunun neden ayazma olduğuna açıklık getirilecek ve konumuna göre Myndos Ayazması'nın hangi ayazma türüne uyduğu belirlenecektir. Tarihleme başlığını taşıyan beşinci bölümde ise mevcut veriler ışığında ayazmanın yapım tarihi ve inşa evreleri saptanmaya çalışılacaktır. Ayrıca Myndos Liman Yapısı'nda 3 kazı sezonu boyunca ele geçen mimari eserler, pişmiş toprak malzemeler ve cam buluntulardan oluşan bir katalog çalışması yapılmıştır. Katalog sıralaması, malzeme türü ve buluntu yıllarına göre düzenlenmiştir. Katalogdaki malzemeler kendine özgü özellikleriyle birlikte benzer örnekleriyle karşılaştırılıp tarihlendirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMAN YAPISI KAZILARI

Liman Yapısı ve Ayazma'nın bulunduğu Myndos Antik Kenti ile ilgili genel bilgilere antik yazarlardan ulaşmaktayız. Kentin tarihi hakkında ilk verileri İ.Ö. 5. yüzyılda yaşamış olan Herodotos'tan almaktayız¹. Herodotos, M.Ö. 500 de Megabates'in buyruğuna Skylax komutasındaki bir Myndos gemisinin katıldığından ve bir Myndos gemisinde çıkan olaylardan bahsetmiştir. Strabon ise, Myndos'un bir limanının bulunduğundan bahsetmesinin yanı sıra Karia bölgesindeki sekiz kentin Lelegler tarafından iskan edildiğini ve genişleyerek Myndos ve Bargliya kadar tüm toprakları ele geçirdiklerinden bahseder². Plinius ise Myndos'tan konum olarak söz ederken etrafında bulunan yerleşimlerden de söz etmektedir³.

Myndos ve limanları hakkında elimizde bulunan en geniş yazılı kaynaklardan birisi ise N. C. Flemming- N. M. G. Czartoryska ve P. M. Hunter tarafından yapılan araştırmadır⁴. Burada 1967-1969 yıllarında Peloponnesos ve Güneybatı Anadolu kıyılarında yapılan 70 antik şehrin gezisi sırasında gözlemlenen yapılar hakkında bilgi verilmiştir. Myndos Doğu Limanı'ndaki yapıların yanında limanın girişinde sualtında bulunan mendirek yapısına da değinmişlerdir. Bu çalışmalarda limanın basit bir krokisi çıkartılarak üzerinde gözlemlenen yapılar gösterilmiştir⁵.

Uzunca bir süre gizemini koruyan Myndos Antik Kenti'nde ilk çalışmalar Mustafa Şahin ve ekibi tarafından 2004 yılında yüzey araştırmaları ile başlanmıştır⁶. Araştırmalar kentin Doğu Limanı'nda gerçekleştirilmiştir. Çalışmalarda kentin sonunu hazırlayan büyük deprem sonrasında limanı doğu tarafında sınırlayan ve bir ucu tavşan adasında sona eren sur duvarının bulunduğu temeller ile güneyde mendirek üzerinde bulunan mimari yapının

¹ Hdt. V. 395

² Str. XIII. 145

³ Plin.nat. V. 29

⁴ Flemming – Czartoryska – Hunter 1973: 1-66

⁵ Gündüz 2008: 4

⁶ Şahin 2006: 171-184

sualtında olduğu gözlemlenmiştir⁷. 2004 yılında başlanan sualtı araştırmalarına 2005 yılında ara verilerek 2006 yılında yeniden devam edilmiştir⁸.

Sualtı ve yüzey araştırmalarının yanı sıra 2005 yılında Liman Yapısı'nda arkeolojik kazılara başlanmıştır. 2006 yılında da sürdürülen kazı çalışmalarına 7 yıllık aranın ardından kapsamı genişletilerek 2013 yılında yeniden devam edilmiştir. Bu çalışmalar 2014 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kazılara izin vermemesi nedeniyle sonlandırılmıştır. Ancak elde edilen veriler Myndos Limanı hakkında fikir vermesi açısından önemlidir.

Özetlenen kazı ve araştırma tarihçesinden de anlaşılacağı gibi 2004 yılında başlanan Myndos Limanı araştırmaları 2013 yılına kadar belli bir gelişim izleyerek süre gelmiştir. Bu araştırmalarda kullanılan yöntemler ve bulunan buluntular Liman Yapısı ve Ayazması ile ilgili düşüncelerin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu çalışmada Myndos Limanı'nın araştırma tarihçesinden çalışmanın yapıldığı son tarihe kadar olanlardan bahsedilmiştir.

⁷ Gündüz 2008: 5

⁸ Şahin vd. 2008b: 1-10

1.1. 2005 DÖNEMİ KAZI ÇALIŞMALARI

Myndos Liman Yapısı kazı çalışmaları ilk olarak 2005 yılı kazı sezonunda kentin Doğu Limanı olarak bilinen mevkiide limana girişi kontrol amacı ile inşa edildiği düşünülen mendirekli alanın hemen önünde başlamıştır. 2004 yılında örende yapılan yüzey araştırmaları esnasında da dikkat çeken alan, korunan izlerden anlaşıldığı kadarı ile kemerli bir üst örtüye sahiptir ve ön odanın zemin kaplamasında mozaik kullanıldığı görülmüştür.

Kazı çalışmaları ile oda tamamen temizlendiğinde mozaikli zeminin üzerinin daha sonraki bir tarihte mermer plakalar ile üzerinin kaplandığı görülmüştür. Bu alandaki en önemli gelişme ise odadan daha güneyde yer alan ve bir diğer mekana geçişe olanak sağlayan kapının keşfedilmesi olmuştur. Kapının bulunduğu duvarın iç yüzeyi freskolu sıva ile kaplanmıştı. Arka odaya girişin zemininde birçok profil veren mermer plakaya rastlanmıştır (Kat. ME 1-6). Özellikle bazı plakaların üzerindeki haç motifleri kayda değerdir.

Sonuç olarak 2005 kazı sezonunda ön oda tamamen açılmış, devamında bir arka odanın varlığı anlaşılmıştır. Ön odanın zemin kaplamasındaki farklılıklar ışığında en azından iki farklı evreli bir yapılaşmanın olduğundan söz edilebilmektedir⁹. İlk evrede mozaik kaplama bir zemin kullanılırken, ikinci evrede bundan vazgeçilerek mozaığın üzeri mermer plakalar ile kaplanmıştır.

⁹ Şahin vd. 2007b: 562

1.2. 2006 DÖNEMİ KAZI ÇALIŞMALARI

İlk olarak 2005 sezonunda kazılarına başlanan Liman Yapısı'nda, çalışmalara 2006 yılında da devam edilmiştir¹⁰. Bu kampanyada çalışmalara arka oda olarak adlandırılan sektörde devam edilmiştir.

Çalışmalar sonucunda güney duvar üzerinde yandaki odaya geçişi sağlayan bir kapının olduğu anlaşılmıştır. Kuzey köşede ise ön oda kuzey duvarının aksına göre daha kuzey tarafa geçildiği halde, burada odayı bölen herhangi bir duvarın bulunmadığı tespit edilmiştir. Buna göre arkadaki odanın ön cephede yer alan iki bölme için ortak kullanıldığı anlaşılmıştır¹¹. Arka odanın kuzeybatı duvarlarında iki adet kör niş tespit edilmiştir. Bu odada kayda değer en önemli buluntu ise bu iki kör nişten güneydekinin hemen altında yer alan su kuyusudur. Kuyu ağzı düzgün kesme taşlarla örülmüş haldedir.

2006 kampanyasında freskolu duvar sıvası restorasyonla sağlamlaştırılmıştır¹². Restorasyondan sonra fresk yüzeyleri daha belirgin hale gelse de fazla tahrip olduğundan dolayı üzerindeki motifler anlaşılammıştır. Öte yandan arka odada alanın mimari yapısına ışık tutabilecek çok sayıda mermer plaka gün yüzüne çıkartılmıştır. Bu mimari elemanlar stil özelliği açısından bir önceki kazı sezonunda bulunanların devamı niteliğindedir (Kat. ME 7-32). Az sayıda çıkartılan pişmiş toprak eserler arasında bulunan bir kandil parçasının üzerinde ise bir haç motifi dikkat çekmektedir (Kat. PT 2). Bütün bunlar alanın dini fonksiyonunu aydınlatacak deliller arasında olmakla birlikte bir nevi su kaynağının da ne amaçla inşa edildiğine işaret etmektedir.

¹⁰ Şahin 2007b: 559-572

¹¹ Şahin 2008a: 27

¹² Restorasyon konusundaki yardımlarından dolayı Ankara Üniversitesi Başkent Yüksek Okulu, Restorasyon-Konservasyon Programı Öğretim Üyesi Sayın Selçuk Şener ve öğrencilerine teşekkürlerimizi sunarız.

1.3. 2013 DÖNEMİ KAZI ÇALIŞMALARI

İlk olarak 2005 - 2006 yıllarında kazılmaya başlanan Liman Yapısı kazı çalışmalarına uzun bir aranın ardından 2013 sezonunda yeniden başlanmıştır¹³. Kazılara uzun bir müddet ara verildiğinden dolayı, Liman Yapısı tahrip olmuş ve bu nedenle öncelikle kuzey ve kuzeybatı duvarında sağlamlaştırma yapılmıştır. Daha sonra mozaik zemini korumak üzere 2006 yılında yapılan koruma örtüsü kaldırılmış ve mozaik taban restoratörler tarafından sağlamlaştırılarak koruma örtüsü yenilenmiştir.

1.3.1. LA-1 AÇMASI

2013 yılı kazıları LA-1 olarak adlandırılan bölümde başlamıştır¹⁴. 2006 yılında arka odanın güneydoğu kesiminde ön duvarları tamamen yıkılmış ve çöken kemerli üst örtünün bir bölümü in-situ olup, arka odadan buraya geçişi sağlayan bir kapıya ait iz dikkat çekmekteydi. Liman Açması'nda yarım kalan arka odadaki çalışmalara devam edebilmek için öncelikle bu kısım açılmıştır. İlk etapta kesit çalışmasında üst örtüyü oluşturan kemerli yapının ortadan iki parçaya ayrılarak çöktüğü görülmüştür. Odanın zeminine ulaşmaya kadar sürdürülen kazılarda özellikle cam buluntular (Kat. CE 1-10) ve bronz sikke (Kat. SE 5) kayda değerdir. Ayrıca, pişmiş toprak kandil ve kadehlere ait kaide parçaları, pencere camı parçaları ve bir adet cüruf şeklinde cam da küçük buluntular arasında yer almaktadır. Bu odada diğer bir sondaj ise açmanın güneydoğu tarafında açılmıştır. Çalışma sonucunda mozaik zeminin bulunduğu seviyenin altına inilmiş olmasına rağmen, herhangi bir kaplamaya veya buluntuya rastlanmamıştır. Ancak mendireğe doğru devam eden alanda platforma ait iki adet blok ortaya çıkartılmıştır.

¹³ Şahin 2007b: 559-572; Şahin 2008a: 21-38

¹⁴ Şahin 2014a: 25

1.3.2. LA-AO AÇMASI

İlk olarak 2006 yılında kazılan LA-1 açmasına 2013 kampanyasında tekrar devam edilmiştir. 2013 buluntuları arasında kireç harcı ve moloz taştan inşa edilen sıvalı duvarlar dikkat çekmektedir. Bu sayede mekan duvarlarının odanın içinde doğru yıkıldığı anlaşılmıştır. Zemine doğru bol miktarda kiremit parçası ve çivinin bulunmuş olması burada bir üst katın varlığına işaret etmektedir¹⁵. Duvar kalıntısının altındaki kül tabakası, LA-1 odasının kuzeybatı kesitinde ortaya çıkartılan yanık tabakasıyla seviye olarak paralellik göstermektedir. Ayrıca, doğu duvarında normal kapı girişinin 4.10 metre kuzeyinde bulunan kapı sövesi, ikinci bir geçişin bulunduğu işaret etmektedir.

Odanın buluntuları arasında sütun gövde parçası (Kat. ME 34), sütun başlıkları (Kat. ME 35-36), birisinin üzerinde haç motifi bulunan 3 adet parapet parçası (Kat. ME 38-40) ve 3 adet bronz sikke yer almaktadır (Kat. SE 2-4).

¹⁵ Şahin 2014a: 26

İKİNCİ BÖLÜM

LİMAN AÇMASINDA BULUNAN YAPILAR

2.1. ÖN ODA

2.1.1. BULUNTULAR VE MİMARİ ÖZELLİKLER

2004 yılındaki yüzey araştırmasından beri süregelen Myndos Liman Yapısı araştırmaları, 2005 ve 2006 yıllarındaki kazı çalışmalarıyla birlikte devam etmiş ve verilen aranın ardından 2013 yılındaki çalışmalarla kazılar tamamlanamadan son bulmuştur. Bugüne kadar sürdürülen araştırma ve kazıların neticesinde Liman Yapısı'nın en az üç odalı bir yapı kompleksinden meydana geldiği anlaşılmıştır. Bu bölümde öncelikle ön odadan başlanmak üzere tüm odalar, mimari ve buluntu özellikleri ışığında incelenip değerlendirilecektir.

Liman Yapısı, Kocadağ ismi verilen yarımada'nın güneyinde, hemen liman girişinde yer almaktadır¹⁶ (Levha 1; Plan 1) Bu alanda ilk olarak ön odanın kuzey duvarından başlanarak batı yönünde içeri doğru girilerek çalışmalara başlanmıştır. Çalışmalarda ilk etapta mekanın kuzeybatı ve kuzeydoğu tarafında alanı sınırlayan duvarlar ortaya çıkartılmıştır (Plan 2). Bulunan bu duvarlar bloklar halindedir. Duvar bloklarını oluşturan kesme taşların birbirine kenetlemesinde ise çamur harcı kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Açmanın güneydoğu kısmında parçalar halinde birçok fresk parçası ele geçirilmiştir. Fresklerin üzerinde beyaz zemin üzerine kırmızı ve yeşil renklerde geometrik motifler yer almaktadır (Levha 2-A). Freskler üzerindeki etkili aşınma nedeniyle motifler anlaşılammamaktadır. Kuzey yönde, mozaikli alanın devamına rastlanmıştır. Mermer zemin kuzey ve doğu duvarlarına kadar uzanmaktadır (Levha 2-B). Esasen mozaikli alanın mermer zeminin altında da devam etmiş olması ön oda da iki yapıli evreye işaret ettiğini göstermektedir.

Alanı kuzey yönde sınırlayan duvarın hemen önünde bulunan tonozun gerekli çizimleri yapıldıktan sonra kaldırılmıştır (Levha 3-A). Kuzeybatı duvarının hemen önünde yer alan zemin, tonozun bu kısma çökmesinden olsa gerek kırık durumda olduğu gözlemlenmiştir (Levha 3-B). Yapılan çalışmalarda kaldırılan bu tonozun sol tarafında ise

¹⁶ GPS Koordinatları: 37°02'56" N ve 27°13'50" E

diğer bir odaya geçiş için kullanılan, düzgün kesme taşlardan yapılmış tek bir blok halindeki kapı kolonları açığa çıkartılmıştır (Levha 4-A). Bulunan kapının eşiğinde yapılan çalışmalarda kapı kolonlarına ait söveler ile birlikte yivli balustrat parçaları, üzeri haç motifli mermer plakalar ve fresklerin devamı gün yüzüne çıkarılmıştır; (Levha 4-B; Levha 5).

Bunun yanı sıra mekanda birçok çatı kiremidine de rastlanmıştır. Bunlar incelendiğinde üst yapı örtüsünde pişmiş toprak çatı kiremitleri kullanıldığı anlaşılmaktadır (Levha 6-A). Ön odada 2005 yılı kazı sezonunun sonunda gerekli koruma çalışmaları yapıldıktan sonra açma kapatılarak çalışmalara bir sonraki sezon arka oda da devam edilmiştir (Plan 4; Levha 6-B).

2006 yılında yapı kompleksinin etrafı çitle çevrilerek koruma altına alınmıştır. Fakat bu alanda 2013 yılında tekrar başlanan kazılarda alınan tüm önlemlere rağmen deniz kenarında yer alınmasından dolayı hızlı bir şekilde tahrip olmuş ve koruma özelliğini kaybetmiştir (Levha 7). 2013 yılında gemi halatıyla yıkılan kapı kolonları orijinaline uygun bir şekilde ayağa kaldırılmıştır (Levha 8). Çalışmalarda özellikle mozaik döşeli alanın sınırlarını belirlemek üzere kuzey duvarında yüksekliği 0.50 m. uzunluğu 2.80 m. ve güney duvarında yüksekliği 0.28 m. uzunluğu 2.60 m. olmak üzere sağlamlaştırılmıştır (Levha 8-A). 2013 yılındaki kazılara göre Liman Açmasında ön odanın kuzey-güney duvar mesafesi 4.65 m, doğu-batı duvar mesafesi ise 5.14 m. olarak ölçülmüştür (Plan 5).

Ön odada 2005 yılından 2013 yılına kadar yapılan çalışmalar sonucunda Liman Yapısı'nın ön mekanı tamamen ortaya çıkarılmış ve ilk evrede mozaik kaplamalı ikinci evrede ise mermer kaplamalı bir döşemenin yer aldığı zemin ortaya çıkarılmıştır (Levha 9-A).

2.1.2. MOZAIKLİ ALAN

Liman Yapısı'ndaki mozaikli alan, arka odada bulunan ayazmanın dönemsel tarihine ışık tutması bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle bu başlık altında mozaikli alanın malzeme ve ölçü bilgilerinin yanı sıra stil özellikleri açısından da benzer örnekleriyle karşılaştırılacaktır. İlk bölümde özlüce anlatıldığı gibi Liman Yapısı'nda bulunan mozaik, limana girişi kontrol amacıyla inşa edilen mendireğin batı köşesindeki ön odada bulunmaktadır. 2005 yılındaki kazılarda ortaya çıkartılıp 2006 ve 2013 yıllarında restorasyon çalışmalarıyla koruma altına alınmıştır. Ön odanın yüzeyi ilk etapta mozaik döşemesiyle kaplanmasına rağmen daha sonra ikinci aşamada bunların üzeri mermer levhalar ile örtülmüştür (Levha 9-B). Mozaik zeminin ölçüsü 3.50 x 1.50 metredir (Plan 6). Tesseraların ölçüleri ise 01.05 ile 0.02 cm. arasında değişiklik göstermektedir¹⁷. Zeminde sarı, siyah, beyaz, bordo, gri gibi tesseralar kullanılmıştır. Tessera formları yerli Koyunbaba taşları, renkli mermer ve terrakota'dan yapılmıştır (Levha 10). Sarmaşık desenlerle şekillenen bantlar mozaik kenar boşluklarını doldurmuştur. Mozaik döşemenin iç kısmı dairesel motiflerin içinde bulunan içbükey dörtgen formundaki desenlerle doldurulmuştur¹⁸.

2000 yılında Torba Villası'nın doğusunda Bodrum Sualtı Müzesi tarafından bir mozaik bulunmuştur. Buradaki mozaikler 2005 yılında bulunan Myndos mozaiklerinin değerlendirilmesi açısından son derece önemlidir (Levha 11-A). Büyük Bazilika olarak adlandırılan ve İ.S. geç 5. yüzyıl veya erken 6. yüzyıla tarihlenen¹⁹ yapıda içbükey kare ve sarmaşık desenler kullanılmıştır²⁰.

Aynı yüzyıla tarihlenen bir diğer mozaik Sardes'teki bir Sinagogda bulunur. Sinagog'un zemini olduğu gibi mozaikle kaplanmıştır. Özellikle Sinagog'un Atriumu'nda 14 numaralı kısımda içbükey dörtgen ya da dört kollu çiçek diyebileceğimiz bir motif ile süslenmiştir²¹ ve bunlar yine Myndos Limanı'ndaki mozaiklerle uyuşmaktadır (Plan 7). Benzer desenleri Kos adasında da görüyoruz. Villada çıkartılan Kos Tike mozaikleri geç antik döneme yani İ.S. 6. yüzyılın ortalarına tarihlenir²². Mozaik 4. panosunda içbükey

¹⁷ Şahin 2011: 866

¹⁸ Şahin 2011: 866

¹⁹ Şahin 2011: 866

²⁰ Özet 2002: 40

²¹ Tok 2001: 143

²² Brouscari 1997: 65

dörtgenlerle sarmaşık kıvrımlarıyla çevrilmiştir (Plan 8). Yapısal özellikler diğer Kos mozaiklerindeki gibi 5. yüzyılın ikinci yarısına işaret eder. Fakat buna rağmen Liman Yapısı'ndaki mozaikler yaklaşık bir yüz yıl daha geç döneme tarihlendir²³.

Kazılardan elde edilen bilgiler ışığında Liman Yapısı mozaiklerinde “opus tessellatum” döşemenin varlığından bahsedilebilir²⁴. Aynı döneme tarihlense de sadece Liman Yapısı'ndaki mozaikte görülen sarmaşık deseni bu kaplamayı Myndos'ta bulunan diğer mozaiklerden ayırmaktadır. Çünkü diğerlerinde genellikle geometrik desenler görülür (Plan 9). Liman Yapısı'ndaki mozaiklerde; içbükey kare formları çevreleyen sarmaşık kıvrımları ile Torba, Sardes ve Kos mozaiklerinde bulunan motifler benzer nitelik taşımaktadır. Sonuç olarak Kos, Torba ve Myndos Limanı mozaikleri motif ve stil açısından aynı grupta yer almaktadır.

²³ Şahin 2011: 867

²⁴ Şahin 2011: 868

2.2. ARKA ODA

2.2.1. BULUNTULAR VE MİMARİ ÖZELLİKLER

Son olarak 2005 yılında ön mekandan diğer bir odaya geçişi sağlayan kapı kolonlarının bulunmasının ardından 2006 yılında çalışmaya buradan devam edilmiş ve öncelikle doğuya doğru genişletilerek 3.50 x 5.90 m. ölçülerinde bir çalışma alanı oluşturulmuştur.

Kazılar esnasında bir adet bronz sikke (Kat. SE 1), üst yapıya ait kiremit parçaları ve çok sayıda mermer parçası bulunmuştur (Kat. ME 34-40). Mimari elemanlar arasında sütun blokları (Kat. ME 17), haç motifli kaplama levhaları (Kat. ME 18) ve balustrat parçaları (Kat. ME 20-21) sayı olarak öne çıkmaktadır. Bunların çoğu ölçü ve boyutlarının yanı sıra stil olarak da yakın benzerlik göstermektedirler. Ayrıca mimari bloklar bütüncül olarak ele alındığında mekanın nasıl kaplandığı daha iyi anlaşılmaktadır. Mekanın duvarları ise 2005 yılında açığa çıkartılan in-situ sıva parçasına göre, beyaz zemin üzerine kırmızı ve yeşil renkli boyalı fresko ile kaplanmış olmalıdır. Duvar sıvası hakkında çok önemli bir ipucu oluşturan bu bölüm restorasyonla sağlamlaştırılmıştır (Levha 11-B).

Liman açmasındaki diğer bir çalışma ise arka odanın kuzeybatısındaki sıva ve duvar örgüsünün çok iyi korunduğu ve sarnıç olduğu düşünülen alanda gerçekleştirilmiştir (Levha 12-A). Bu kısımda zemin seviyesine kadar inilmiş olsa da bir adet mermer parçası dışında kayda değer herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

Bu açmanın en iyi durumdaki buluntusu iyi korunmuş pişmiş toprak kandildir (Levha 12-B). Tondosunda dört kolu birbirine eşit olan Yunan Haçı bulunmaktadır. (Kat. PT 2). Kandil tondosunda yer alan haç nedeniyle, üzerinde haç motifi bulunan diğer mermer plakalara ek olarak yapının fonksiyonunu belirlemede önemli rol oynamaktadır. Mekanda zemine inilmesinin ardından yapılan kesit çalışmalarında alanı çevreleyen duvarlar daha iyi anlaşılmıştır. Buna göre açmanın kuzeybatı kısmında kapı olduğu düşünülen bir yapı ortaya çıkarılmıştır (Levha 13-A).

2013 kazı çalışmaları ilk etapta bu kısımdan başlatılmış ve böylece Liman Yapısı'nda üçüncü bir odanın varlığı tespit edilmiştir. Mekanın kuzeydoğusundaki kesit çalışması sırasında bir insana ait kafatası bulunmuştur (Levha 13-B). Kafatasının

çevresinde irili ufaklı birçok insan ve hayvana ait kemiklere rastlanmıştır. İnsan ve hayvan kemiklerinin dağınık bir şekilde neden burada olduğu anlaşılammıştır.

2013 yılında çalışmalara odanın kuzeydoğusundaki genişletilen alandan devam edilmiştir (Levha 14-A). Kuzey-güney yönde uzanan odanın zemini sıkıştırılmış topraktır. Çalışmalarda daha önceki yıllardan tanıdığımız 3 adet bronz sikke (Kat. SE 2-4), kaplama levhaları (Kat. ME 38-40) ve sütun gövde parçaları gelmeye devam etmiştir (Kat. ME 34). Bunlar hem boyut olarak hem stil özelliği olarak örtüşmektedir ve bu haliyle önceki yıllarda ele geçirilen mimari buluntuların devamı niteliğindedir.

Duvar çöküntüsüyle zemin arasındaki seviyede aşırı ısıdan dolayı metamorfoza uğramış bol miktarda beyaz mermerden döşeme parçasına rastlanmıştır. Bu da olasılıkla çöken ikinci katın zeminine işaret etmektedir. Yıkıntı halindeki tonozun alt kısmında çok sayıda çivi ve kiremit parçaları çıkartılmıştır (Levha 14-B). Bu çivilerin olasılıkla üst katın hatıllarına işaret ettiği düşünülmektedir²⁵. Bu durum tonozun altında bulunan çatı kiremitlerini de bir ölçüde açıklamaktadır. Normalde çatı kiremitlerinin tonozun üstünde olması beklenirken burada tonozun altında bulunmaktadır. Bu durum olasılıkla çatı kiremitleri formundaki kaplamanın çatıyı örtmek için değil de ikinci kat zeminini döşemek için kullanıldığını akla getirmektedir²⁶. Benzer durum aynı döneme tarihlenen Asar Adası'nda H2 açmasında in-situ bulunan zemin kaplamasında da görülmektedir.

Duvar kalıntısının altında bir de kül tabakası gözlenmektedir. Buradaki kül tabakası, bir sonraki bölümde göreceğimiz LA-1 odasının kuzeybatı kesitinde ortaya çıkartılan yanık tabakası ile seviye olarak paralellik göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında yapının sonunu hazırlayan yangının, alanın tamamına yayıldığı anlaşılmaktadır. Burada yapılan çalışmalarda son olarak güney duvar kesitinde bir kapıya ait kolon keşfedilmiştir (Levha 15-A). Ne yazık ki arka odadaki kazı çalışmalarına 2013 yılında sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından izin verilmemesi nedeniyle devam edilememiştir.

²⁵ Şahin 2014a: 26

²⁶ Şahin 2014a: 26

2.2.2. SU KAYNAĞI

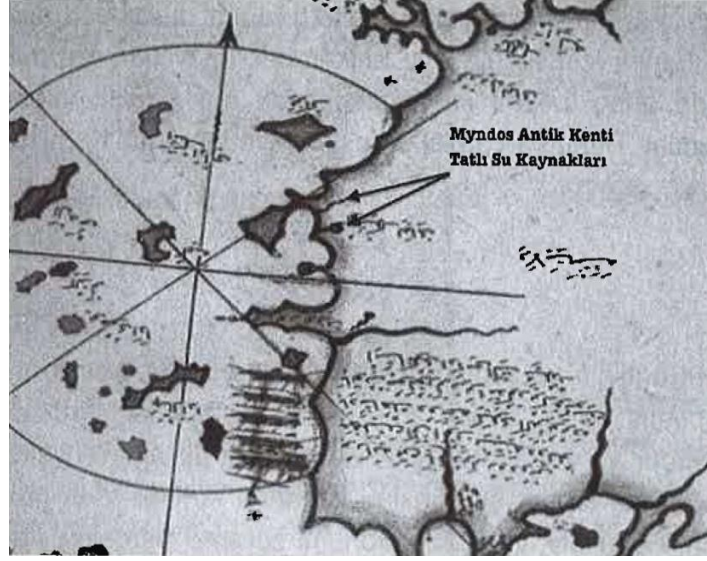
Liman Yapısı kazılarında 2006 yılındaki kazı çalışmaları sırasında keşfedilen su kuyusu, alanın fonksiyonunu ve kullanım amacını aydınlatacak en önemli delillerden birisini sunmaktadır. Su kaynağı, arka odanın kuzey duvarındaki güney nişin hemen altında yer almaktadır (Plan 3; Levha 15-B). Kuzey taraftaki nişin fonksiyonu bilinmese de olasılıkla güneydeki nişin kuyunun hemen üzerinde yer almasından dolayı bu niş, su kaynağıyla bağlantılı olabilir. Su kuyusunu çevreleyen odanın duvarlarında devşirme blok ve moloz taşlar kullanılırken bağlayıcı malzeme olarak harç yerine çamur tercih edilmiştir. Bunun sebebi olasılıkla zayıf bir ekonominin ve maliyetin düşürülmesi ile ilintili olmalıdır²⁷. Su kaynağı beşgen şeklindedir ve dikdörtgen taşlarla örülmüştür. Su, zemin seviyesinin 29 cm. altından gelmektedir. 2006 ve 2013 yıllarında yaptırılan su analizlerinde bir miktar deniz suyu karışmış olsa da tatlı su oranı yüksek çıkmıştır²⁸. Bu durum su kuyusunun bir zamanlar kullanıldığını açık bir şekilde kanıtlamaktadır. Hemen güneyinde bir ana kaya bulunmakta ve bu kısma dokunulmadan bırakılmıştır. Kuzey tarafında ise düzgün kesme taşlarla örülmüş taş bloklar yer alması dikkat çekicidir (Levha 16-A). İlk başta bunların bir sunağa ait parçalar olabileceği akla gelse de 2013 yılında devam eden arka oda kazılarında buna kesin kanıt oluşturabilecek veriler elde edilememiştir. Su kuyusu içerisinde kayda değer herhangi bir buluntuya rastlanılmamıştır. Fakat kuyunun işlevine ışık tutacak en önemli gelişme 2006 ve 2013 yıllarında bulunan haç motifli mermer plakalar (Levha 16-B) ve 2013 yılında bulunan haç motifli kandil olmuştur (Kat. PT 2). Bu durum arka odada konumlanan su kuyusunun kutsal bir amaca hizmet ettiğine işaret etmektedir.

Benzer şekilde Myndos Antik kentinde başka birçok yerde su kuyuları bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi liman havzası içinde deniz kenarına çok yakın bir taşınmazda yer alan ve Piri Reis'in haritasında Gümüşlük Limanı'nda gösterilen su kaynağıdır²⁹. Burası Piri Reis'in Kitab-ı Bahriye adlı eserinde bahsedildiği için, "Piri Reis Ayazması" olarak bilinmektedir.

²⁷ Dumankaya 2013: 273

²⁸ Kuyuda bulunan suyun analizleri Sayın Prof. Dr. Hüseyin S. Başkaya başkanlığındaki bir ekip tarafından gerçekleştirilmiştir.

²⁹ Piri Reis Bahriye 1988, 483 vd.

Harita 2: Pir-i Reis Haritasında Myndos Limanı

3. LA-1 ODASI

Liman Yapısı'nda daha önce 2006 yılındaki çalışmalarda arka odanın kuzeydoğu kesitinde üçüncü bir odaya geçiş için kullanılan bir kapı girişi dikkat çekmekteydi. 2013 yılında ilk aşamada LA-1 olarak adlandırılan bu bölümde kazı çalışmaları yapılmıştır. Mekanın mevcut durumu; kemerli üst örtüsü çökmüş haldeydi (Levha 17-A). Aynı zamanda 2006 yılında yarım kalan çalışmaların devamında açığa çıkarılacak harfiyat toprağının mozaik zemin üzerinden taşınmaması için öncelikle bu alanın kazılmasını gerekmiştir.

İlk etapta yapılan kesit düzenlemesinde üst örtüyü oluşturan kemerli yapının ortadan iki parçaya ayrılarak çöktüğü anlaşılmıştır. Parçalardan biri güneydeki diğerine göre 29 cm. daha aşağıda bulunmaktaydı (Plan 10; Levha 17-B). Bu nedenle ilk olarak söz konusu mekanın kırık hattı boyunca iki bölüme ayrılan kemerin güneydekini tamamen kazarak mekanın arka duvarı hakkında bilgi sahibi olmaya, kuzeydekini ise üst örtüsünün nasıl olduğu konusunda olduğu gibi koruyarak bu şekilde bırakmaya karar verilmiştir. Kaldırılan bu bölümde bol miktarda çöp poşeti, sigara paketleri ve şişe gibi çöp atıkları bulunmasından dolayı burasının yeni bir döküntü tabakası olduğu anlaşılmıştır. Kemer blokları ise Koyunbaba taşlarının kireç harcı ile birbirine bağlanması sonucu oluşmuştur. İç tarafı sıvalıdır ve yer yer buna dolgu taşları da sıkıştırılmıştır. Zemine doğru üzerinde yanık izleri bulunan birkaç granit blok bulunmuştur. Blokların çevresinde çıkan buluntularda da yanık izine rastlanması yapının bir yangın sonucunda tahrip olduğunu kanıtlamaktadır (Levha 18-A). Aynı zamanda bu seviyede toprağın yangından dolayı oldukça kararmış olduğu görülmektedir. Açmanın kuzeydoğu tarafında ise taş bloklarının altında bir insana ait kafatası bulunmuştur (Levha 18-B). Kafatası toprağın aşırı neminden dolayı etkili şekilde tahrip olmuştur. Çene kısmı yoktur ve bu kısma bir taş parçası girmiş durumdaydı. Açmada yapılan çalışmalarda alanın farklı kısımlarında buna benzer dağınık halde yer yer insan ve hayvan kemiklerine rastlanmıştır. Bunlar olasılıkla alanda yaşanan afetten ve yıkımdan dolayı bu şekilde dağınık durumdaydı.

Odanın zemini burada da sıkıştırılmış topraktır. Mekanın güneyindeki duvarların açığa çıkartılan temellerine göre, 3.35 m. genişliğinde, 7.36 m. uzunluğunda mendireğin üzerine doğru devam eden bir oda söz konusudur. Odanın in-situ korunan

güneybatı ve batı duvarlarında ise iç odadan farklı olarak beyaz kireç harçlı yapılmış bir sıva bulunmaktadır. Daha iyi durumdaki güneybatı duvarının korunan bölümü restoratörler tarafından onarılmıştır (Levha 19-A). Bu sıvada iç odanın duvarlarında olduğu gibi freskolar görülmemektedir. Aynı zamanda bu açmada yapılan çalışmalarda arka odada bolca karşımıza çıkan birçoğu haç motifli mermer plakalara da rastlanmaz. Bu da bize odanın, su kaynağının bulunduğu arka odanın aksine doğrudan ibadetle ilgili bir fonksiyonunun bulunmadığını, sadece iç odaya geçiş amacıyla kullanılmış sonradan eklenen bir mekan olabileceğini göstermektedir.

Mekanın güneybatı köşesinde açılan sondajda kandil başta olmak üzere çanak çömlek parçaları (Kat. CE 1-2), bir adet sikke (Kat. SE 5) bulunmuştur. Cam kadeh parçaları açık sarımsı veya açık yeşil tonludur. Küresel kaide kısmının üstü ise kırık durumdadır. Bu tip pişmiş topraktan veya cam malzemeden yapılan kandil ve kadehlerin dini ayinlerde sıkça kullanıldığı bilinmektedir³⁰. Zemin altından deniz seviyesinde tatlı su geldiğini vurgulamakta fayda vardır. Demek ki yapının altında ciddi bir tatlı su kaynağı bulunmaktadır.

Bu odada diğer bir sondaj mekanın güneydoğu tarafında açılmıştır. Bunun sebebi Liman Açması'nda yer alan mozaik zemin döşemesinin bu mekandan devam edip etmediğini anlamaktır. Çalışma sonucunda mozaik zeminin bulunduğu seviyenin altına inilmiş olmasına rağmen herhangi bir mozaik kaplamaya rastlanmamıştır³¹. Fakat mendireğin uzantısı olan platformun yaklaşık 1.20 x 0.60 m. ebatlarındaki iki büyük blok parçası bulunmuştur ve bu kısım alanın içerisine doğru devam etmektedir. Aynı zamanda odada alanı sınırlayan doğu duvarlarının bir kısmı ortaya çıkarılmıştır. Duvar kalınlığı 85 cm. olmak üzere ön oda ve bu kısmı ayıran duvar kalınlığı ile hemen hemen aynıdır.

Odanın kuzeybatı kısmında kesit çalışmaları yapılmıştır. Çalışma sonunda odanın bu kısmındaki duvar blokları açığa çıkarılmıştır. Bu blokların bulunduğu kısmın hemen doğusunda üst örtüye ait bir kemerli yapı ve bir dolgu tabakası karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle genel olarak bu odanın kuzeybatı duvarında ortalama 0.45 x 0.40 m. boyutlarında büyük taşların kullanıldığı dikkat çekmektedir (Plan 11a). Liman açmasının batı duvarına göre bu bölüm tezat oluşturmaktadır. Bu bölümde batı duvarının özellikle

³⁰ Öretmen 1997: 203

³¹ Şahin 2014a: 25

güçlendirildiği anlaşılmaktadır. Bunun sebebi olasılıkla bir üst terasta bulunan ve ölçüleri 5 x 2 m. olan su sarnıcıdır (Levha 19-B).

Odanın kuzeybatısında yapılan diğer kesitte ilk bakışta üst örtünün tonozla kaplı olduğu anlaşılmaktadır (Levha 20-A; Plan 11b). Üst yapı elemanına ait bu yapının hemen altı elenmiş dere kumu, çakıl ve kireç harçlı bir sıva ile kaplıdır. Zemin seviyesine doğru kül tabakasından oluşan katman bu mekanda da karşımıza çıkmaktadır. Kül tabakası mekanın hemen paralelinde arka odanın kuzeybatı kısmında da bulunmaktadır. Bu durum Liman Yapısı'nda yangının alanın tamamına yayıldığını göstermektedir. Yangın tabakasının altında ise odanın zeminine kadar yoğun bir şekilde terra-rosa renginde killi toprak bulunmaktadır. Bu katmanın içerisinden bol miktarda çatı kiremidi çıkmıştır. Fakat tonozun ve yangın tabakasının altından bu kadar yoğunlukta çatı kiremidinin bulunma nedeni anlaşılamamıştır. Ayrıca bu toprak katmanı bize duvarlarda ve üst örtüde kerpiç kullanıldığını da göstermektedir. Bu alanda gerekli koruma önlemlerinin ardından kazı çalışmalarına son verilmiştir (Levha 20-B).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİMAN YAPISININ FONKSİYONU

Bir önceki bölümde ayrıntılarıyla anlatılan Liman Yapısı ve su kaynağının özellikleriyle karşılaştırıldığında alanın ne amaçla kullanıldığı ve hangi dini fonksiyona sahip bir yapı olduğu bu bölümde irdelenecektir.

Kazılar esnasında arka odada yapılan çalışmalarda üzeri haç motifli birçok mermer plakanın (Kat. ME 16-18) ve tondosunda haç motifi bulunan bir kandilin (Kat. PT 2) bulunması aynı mekanda bulunan tatlı su kuyusuna da bir anlam kazandırmaktadır. Su kuyusunun yer aldığı Arka odada bu tip ritüel objelerin kullanılmış olması burasının kutsal bir amaca hizmet eden yapı olmasında birincil etken olarak gösterilebilir. Öte yandan burada yapılan kazı çalışmalarında dini ayinlerde sıkça kullanılan kandil-kadeh gibi buluntulara da sıkça rastlanmıştır. Mekan duvarlarının iç ve dış cephe kaplamasında boyalı fresklerin kullanılması mekânın dini fonksiyonunu desteklemektedir.

Bir diğer önemli nokta ise, açmada keşfedilen buluntuların burada bir kutsal mekana işaret ediyor olmasıdır. Bu açıdan düşünüldüğünde Hristiyan dünyasında kilise ve şapeller gibi önemli dini mabet yerleri doğu-batı uzantılı inşa edildiği bilinmektedir. Burada ise bu durum farklıdır. Myndos Liman Yapısı kuzey-güney uzantılıdır. Bu açıdan bakıldığında burasının, yapımında herhangi bir yönelme zorunluluğu olmayan ve özellikle Ortodoks Bizans dünyasının önemli tapınım merkezlerinden olan ayazma olarak inşa edilmiş olduğu düşünülebilir.

Myndos Ayazması, kuzey-güney uzantılı ve dikdörtgen planlı bir mekân içerisinde, kuyu ağzı dairesel şekilde tasarlanmış doğal bir su kaynağından oluşmaktadır. Konuya ışık tutacak en önemli gelişme Liman yapısının hemen yakınındaki Asar adasında ortaya çıkartılmıştır (Levha 21-A). 2013 kazı sezonunda, adanın kuzeydoğu yamacında yapılan kazılarda F5A olarak kodlanan açmadaki çalışmalar sırasında bir adet ekmek mühür kalıbı ve iki adet hacı pulu bulunmuştur³². Mührün merkezinde haleli üç adet figür bulunmaktadır. Figürler cepheden ayakta betimlenmişlerdir. Başlarını arasındaki boşluklara iki adet küçük yunan haçı yerleştirilmiştir. Ortadaki figür ellerini göğsünde

³² Şahin 2014a: 23

kavuşturmuş ve haç tutmaktadır. Büyük olasılıkla bu haç, figürün Martyr olduğunu göstermektedir³³.

Bir diğer önemli liturjik obje ise iki adet hacı puludur (Levha 21-B). Biri tam, diğeri kırık halde bulunan bu liturjik objeler, Tavşan Adası manastır yerleşkesinin Hristiyan hacıların, hac yolculukları sırasında adadaki kutsal azizlere dua etmek için uğradıklarını kuvvetlendiren önemli buluntulardır. Hacı pulunun merkezinde haleli üç adet figür bulunmaktadır. Ortadaki figür diğerlerine göre daha uzundur ve halesindeki haç seçilmektedir ki, bu da figürün Hz. İsa olduğunu gösterir³⁴. Çok belirgin olmasa da elinde kutsal incili tutmaktadır.

Konuyla ilgili yapılan değerlendirmelerde ekmek mühür kalıbı ve hacı pulları üzerindeki betimlerin din için şehit edilen azizlere ait olduğu ve “ökarist” törenlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Adanın diğer mimari örüntüsünü de daha anlamlı kılan bu buluntular Erken Bizans Döneminde Asar Adasının bir kült merkezi olarak kullanıldığına işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında Myndos Ayazması'nın Asar adasındaki Martyrium, yani din için şehit edilen aziz veya azizelere atfedildiği muhtemeldir. Ayrıca bu durum su kuyusunun ayazma olarak inşa edildiğine bir diğer kanıt oluşturmaktadır. Bu duruma göre ayazma ait olduğu yapıdan farklı bir yerde konumlanmış ve ait olduğu dini kompleksten farklı bir yerde bulunduğu için de müstakil ayazmalar sınıfına girmektedir.

Liman Yapısı kazıları her odanın ayrı bir fonksiyonu ve ayrı bir önemi bulunduğunu göstermektedir. Mozaik döşemeli ön oda alanın tarihine ışık tutmakla birlikte arka oda da bulunan buluntuların dönemi de buna paralel olarak gelişim göstermektedir. Fakat alanın önemli bir fonksiyonunu oluşturan su kaynağının haç motifli buluntular göz önüne alındığında Liman Yapısı için ne anlam ifade ettiği açıklamak yararlı olacaktır. Bu açıdan bakıldığında Liman Yapısı'ndaki su kaynağının Anadolu'daki benzer su kaynaklarıyla karşılaştırılması hem tipolojik hem de analogik yönden doğru olacaktır.

³³ Şahin – Tok 2012: 11

³⁴ Şahin – Tok 2012: 12

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AYAZMALAR

Ayazmalar plan ve konum özelliklerine göre sınıflanmaktadır. Belli bir mimariye sahip ayazmaların farklı planları olduğu gibi buldukları mekana göre farklı konumlanmaları da vardır.

4.1. TANIMI

Liman Yapısı, bir önceki bölümde vurgulandığı gibi büyük bir olasılıkla ayazma olarak hizmet vermiştir. Peki Myndos Ayazması diğer Anadolu Ayazmaları incelendiğinde mimari ve konum özelliği açısından olarak hangi sınıfa giriyor? Bu soruya yanıt aramak için bu bölümde öncelikle ayazmalar, detaylarıyla anlatılıp daha sonra farklı mimari ve konumlara sahip örnekler altında irdelenecektir. Anadolu’da ve özellikle İstanbul’da daha önce konuyla ilgili yapılan araştırmalara göre iki yüze yakın ayazma bulunmaktadır. Bunların hepsini çalışmaya dahil etmek imkansızdır. Bu nedenle kıyaslama yapılırken daha seçici davranılarak tarihi kaynaklarda adı geçen örneklere yer verilmiştir.

Tarih boyunca kutsal olduğuna ve şifa verdiğine inanılan su kaynaklarının kültü oldukça eskiye dayanır. Bu kutsal su kültürünün Hristiyanlığa Pagan inancından geçmiş olduğu düşünülmektedir³⁵. Geçmiş çok eski devirlere ve eski uygarlıklara dayanan “kutsal su” fikriyle ilişkili olarak Hristiyanlık dünyasında Ortodoksların kült yeri haline getirdikleri bu tür su kaynaklarına “ayazma” denilmektedir³⁶. Türkçe’deki Ayazma adı Yunanca kutsal anlamına gelen “hagia” ve su anlamına gelen “ma” sözcüklerinden türeyip dilimize geçmiştir. İncil’de “mübarek” ve “kutsal yer” anlamına gelen bu sözcük, içinde kutsallaştırılmış su bulunan yerleri ifade etmek için kullanılmıştır.

Ayazmalar bulunduğu yerlerdeki halk tarafından saygı gösterilen aziz ve azizelere atfedilerek onların hizmetine sunulmaktaydı. Böylece halk genellikle bu suların himayesinde buldukları aziz ve azize sayesinde insanlara yardımcı olduklarına ve

³⁵ TDV İslam Ansiklopedisi: 229

³⁶ TDV İslam Ansiklopedisi: 229

mucizevi tedaviler yaptıklarına inanırdı³⁷. Bu nedenle bu sular var oldukları sürece şifa verici bir kudrete sahip olarak kabul edilmişlerdir. İşte bu özellikleri dolayısıyla Ortodoksların önemli ziyaret yerlerinden olan ayazmalar adını aldıkları aziz ve azizenin Ortodoks takvimine göre yortularına rastlayan günlerde daha yoğun olarak ziyaret edilen mekanlar olmuştur³⁸. Ayazmanın bağlı bulunduğu ya da yakınında bulunan kilisenin en kıdemli din adamı tarafından yönetilen ayinler yapılır, ziyaretçiler aziz veya azizenin gözyaşları olduklarına inandıkları bu suları şifa niyetine içerler, vücudunun hasta olan yerlerine sürerler ve şişelere doldurarak hastalarına götürürler. Bunun haricinde aziz veya azizelere dileklerde bulunulur, ikonaları önünde dua edilir ve adaklar adanır. Ayazmalar sadece bu özel günlerde değil diğer günlerde de ziyaret edilmektedir. Türk Fethinden önce sık sık muhasara ve kuşatmaya uğrayan İstanbul'da, Ayazmalar surlar dışından su tedarikine imkan kalmadığı zamanlarda halkın su ihtiyacını mümkün mertebe karşılamış ve şehri susuzluktan doğabilecek tehlikelerden korumaya yardım etmiştir³⁹. Bu durum aynı zamanda ayazmaların her birisinin, sularını sıradanlıktan kurtarıp onlara manevî güç kazandırdığı gibi onların şifa verici bir özelliğe sahip olduğu inancına zemin de hazırlamıştır.

4.2. AYAZMALARIN KONUM VE PLAN ÖZELLİKLERİ

4.2.1. PLAN ÖZELLİKLERİ

Ayazmaların mimari özelliğe sahip örneklerinde genel olarak, oldukça basit bir planın uygulandığı görülür (Plan 12). Bunlar, üzeri uzun beşik tonozla örtülü merdivenli bir koridor ile bu koridorun nihayetindeki mahzen bölümünden meydana gelmektedir. Koridor kimi zaman tam düz olmayıp, kıvrılmalar gösterebilmektedir. Merdivenlerin basamak sayısı ise bu koridorun uzunluğuna bağlı olarak değişmektedir. Böyle koridora sahip olmayan daha sade ayazmalar da vardır⁴⁰. Ayazmada asıl mekan olan mahzene gelen suyun kaynağı gür olabileceği gibi sızıntı veya damla damla akan sular da olabilir. Bu nedenle, suyun şiddetine göre, su hazneye direkt olarak gelebilir veya kuyu ve sarnıçlarda toplanarak gerekli miktarlarda da alınabilir. Buradan su, ayazmaya borular ve kanallar vasıtasıyla ulaşır. Gelen su mahzenin ortasındaki havuza ya da duvardaki bir kanaldan

³⁷ Karakaya 2001-2002: 35

³⁸ Karakaya 2001-2002: 35

³⁹ Bayrı 1953: 747

⁴⁰ Karakaya 2001-2002: 35

mermer su teknelerine akar. Su kaynağı kuvvetli olan büyük ayazmalarda ana tekneye gelen suyun savaklar vasıtasıyla diğer küçük teknelere dağıtıldıkları görülür⁴¹.

Mahzen dikdörtgen, kare ya da üç yapraklı yonca planlı olup, Anadolu'daki bazı örneklerde görülen değişik formdaki mahzen planına⁴² İstanbul'da rastlanmaz⁴³. İstanbul'da ayazmaların büyük bir çoğunluğu kare veya dikdörtgen planlıdır. Mahzen duvarının üst seviyelerinde yer alan çeşitli menfezler vasıtasıyla içeriye ışık ve hava girer. Ayazmanın kendisine ithaf edildiği aziz veya azizenin ikonaları ya duvarlara asılır ya da birtakım nişler içine yerleştirilir. Bu ikonaların önünde, içi ince kum ile doldurulmuş ve adak için mum dikmeye mahsus mumluklar yer alır. Ayazmaların sözü edilen bu köşeleri ufak bir şapel ya da dua odalarına benzetilebilir.

Ayazma yapıları için, konumlarından gelen farklılıklardan dolayı kesin bir plan şeması oluşturulamamakla beraber en belirgin bir diğer plan özelliği de dehlizli olup olmamasıdır⁴⁴. Ayazma mekanına açılan bu tonoz dehlizler, ayazmaların asıl su kaynağına ulaşmaktadırlar. Bazıları insanların içinde yürüyebileceği boyutlarda ve uzun olmasına karşın bazıları oldukça dar, basık ve kısadır. Ayrıca ayazmaların çoğu tek bir mekandan oluşurken, bazı ayazmalar da genelde ana mekan geçişi sağlayan bir geçiş mekanı da bulunabilmektedir. Bazı ayazmaların ise su kaynağı dışında herhangi bir ayazma yapıları yoktur. Ayrıca ayazmalarda kiliselerde olduğu gibi belli bir yöneliş yoktur ancak Apsis'in bulunduğu ayazmalarda kilisedeki apsis ile aynı yönde yani doğuda yer alır.

4.2.2. KONUM ÖZELLİKLERİ

Ayazmalar konumlarına göre iki farklı yapıdadır. İlk gruptakiler doğrudan kilise içerisinde bulunabildikleri gibi, binadan ayrı bir yapı teşkil etmeyen doğal bir su kaynağı ya da kuyu görünümünde de olabilmektedir. Bunlar bahçede bağımsız bir yapı veya kiliseye bitişik ve doğrudan kilise içerisinde yer alabilmektedir. Kilise içinde yer alan ayazmalar, kilise kotunda veya kilise alt kotunda bulunabilir. Bu nedenle bu gruptaki ayazmalar da kendi içinde “kilise içinde” ve “kilise dışında” diye iki gruba ayrılmıştır⁴⁵.

⁴¹ Karakaya 2001-2002: 36

⁴² Ayrıca Bkz. Plan 15: İznik Böcek Ayazması

⁴³ Karakaya 2001-2002: 36

⁴⁴ Karakaya 2001-2002: 36

⁴⁵ Öretmen 1997: 193

Ayrıca bir dini yapı grubu içinde yer alan ayazmalar, içinde bulunduğu dini yapı grubunun ithaf edildiği aziz ya da azizenin adını taşımayabilir. Bu da dini yapı gurubu ile ayazmanın ithaf edildiği aziz ya da azizenin farklı olmasından ileri gelmektedir. Ayazmaların bir dini yapı grubu içinde yer alıp kilise içinde konumlananları olduğu gibi müstakil yapı olup yine bir mezarlık içinde konumlananları da vardır. Örneğin İstanbul'da Ayios Ioannasis Ayazması, Bebek Rum mezarlığı içindedir⁴⁶. Ya da İznik Böcek ayazması gibi yine herhangi bir dini yapı grubu içerisinde yer almayıp din şehitliği anlamına gelen "Martyriumlar" a yakın bölgelerde de konumlandırılmışlardır. Fakat burada bilinmesi gereken ayazmaların farklı konumlanmaları olsa da kesinlikle bir kutsal mekan ile ilişkisinin bulunmasıdır.

4.2.2.1. Kıyıköy Midye Ayazması

Farklı konumlara sahip ayazmaları birer örnekle açıklayacak olursak ilk örnek olarak Kıyıköy'de bulunan Midye Ayazması'nı gösterebiliriz. Midye Ayazması, Trakya'da Kırklareli'ne bağlı Kıyıköy'de bulunur. Yapının en ayrıntılı araştırması Prof. Dr. Semavi Eyice tarafından yapılmış ve manastırın oldukça iyi bir planını çıkartmıştır⁴⁷. Midye Azizlerden Nikolaos'a sunulmuş olması muhtemel olan ayazma, kayaya oyulmuş manastırın bir parçasını teşkil eder. Bir vadi içindeki tepenin eteğinden itibaren oyulmak suretiyle yapılan bu dini tesis, bütün aksanı ve süslemesi oyulmak ve işlenmek suretiyle meydana getirilmiş kilise ile yanında yine bir kayanın oyulmasıyla oluşturulmuş esas ayazma mekanından ibarettir. Midye ayazma ve manastırı, tamamen kaya kitlesinin içi oyularak şekillendirilmiş üç kısımdan meydana gelmektedir (Plan 13). Birinci ve önemli unsur bütün aksamı kayadan yontularak yapılmış büyük bir kilisedir. Bunun arka tarafında ve kayanın derinliklerinde kutsal suyun çıktığı ayazma bulunmaktadır. Narteks kısmı uzun bir dehliz halinde ayazmaya kadar ulaşmaktadır. Bu kısmın orta bölümü çapraz, yandakiler ise beşik tonozlu üç bölüm halindedir. Narteks'in bu cephesinde yandaki mekana açılan ufak bir pencere ile ayazmaya inen merdiven başlangıcı bulunmaktadır. Esasen kilise beşik tonozlu bir bazilika biçiminde olarak kayadan oyulmuştur. Midye Ayazma kilisesi sağlı sollu kare seksiyonlu ikişer paye üç nefi ayırmaktadır. Narteks kısmı iki dehliz ile kilise üç tarafından çevrilmiş olmaktadır. Bu da herhalde ayazmada yapılan dini tören ile ilgili

⁴⁶ Öretmen 1997: 164

⁴⁷ Eyice 1969: 340

olmalıdır⁴⁸. Tesisin en önemli bölümünü oluşturan ayazması, kilisenin narteks kısmının güney ucuna bağlı durumdadır. İki paye arasından geçilmek suretiyle on basamaklı taş bir merdivenle ulaşılan ayazma üç yapraklı yonca planında ve üzeri kubbeyle örtülüdür. Su kaynağı ayazmanın taban kısmından kaynamaktadır. Midye ayazma manastırı Anadolu'da benzerleri pek olmayan olan kayadan oyulmuş dini tesislerin bir benzeri olmakla beraber, plan düzenin çok zengin oluşu bir tepenin hayli derinliklerine kadar uzanışı içinde bir de kutsal bir su ile ilgili bir ayazmanın bulunuşu bakımından diğerlerinden ayrılmaktadır. Apsiste yalnız bir haç resminin oluşu ayazma kısmında ise erken Hristiyanlık sembollerinin bol olarak kullanılması bu yerin ikonaklazma devrinden hemen önce veya o sırada yani İ.S. 7-9. yüzyıllarda yapılmış olabileceği ihtimalini akla getirmektedir⁴⁹. Sonuç olarak ayazma yapısı manastır içinde yer aldığından bir dini yapı grubu içerisinde yer alan örneklere teşkil eder.

4.2.2.2. İznik Böcek Ayazması

İkinci örnek olarak vereceğim İznik Böcek Ayazması konumlarının benzer olması bakımından Myndos Ayazması için önem arz etmektedir. Böcek Ayazması Yakup Çelebi Sokağı üzerindeki Koimesis Kilisesi'nin doğusundadır. Sokak hizasındaki bir duvar, demir parmaklık ve kapı ile ayrılan bahçedeki Baptisterium'a batıdan 11 basamaklı merdivenle inilmektedir (Plan 14). Giriş kısmı 2.55 m. yüksekliğinde olup bir arşitrav ile üstten sınırlandırılmıştır. Bunun üzerinde tuğladan örülmüş bir kemerin sınırladığı bir alınlık yer almaktadır. Buradan 4.5 m. çapında ve 3.8 m. yüksekliğinde yer altında yapılmış, kubbesi duvardan örülmüş bir odaya girilmektedir. Odanın ortasında 0.08 m. derinliğe sahip kare planlı bir sarnıç yer almaktadır. Oda duvarlarında tuğladan örülmüş yuvalar ve kemerli dört niş sıralanmaktadır. Doğusundaki nişin iki yanında kabartma olarak işlenmiş haç ve geometrik motiflerin süslediği mermer parçalar görülmektedir. İ.S. 6. yüzyıl Bizans dönemine ait yapı, başlangıçta vaftizhane olarak inşa edilmiş ve daha sonra ayazma olarak kullanılmıştır⁵⁰. Yapıyla ilgili 1940'larda araştırmaları olan A. Maria Schneider ise mevcut

⁴⁸ Eyice 1969: 340

⁴⁹ Eyice 1969: 343

⁵⁰ Yalman: 120

binayı İ.S. 5. yüzyıla tarihlenmektedir⁵¹. Bizans döneminden sonra bakımsız kaldığını ve Rum halkı tarafından onarıldıktan sonra 1870'li yıllarda dini ayinler düzenlenen bu yapının, 19. yüzyılın başlarında ayazma olarak kullanıldığını vurgular⁵².

Ayazmaların Hristiyanlık tarihinde hiçbir zaman tek başlarına inşa edilmemiş olup vaftizhane olarak kullanılan örnekleri de bilinmektedir. Böcek Ayazma'nın hem kutsal su hem de vaftizhane olması, yapının yaklaşık 40 metre mesafede yer alan Koimesis Kilisesi ile ilişkili olduğunu akla getirmektedir. Bunlar mimari olarak farklı ancak aynı kutsal amaca hizmet eden binalardır. Kaynaklara göre Bizans İmparatorluğu'nun önemli şahsiyetlerinden biri olan I. Theodoros Laskaris'in mezarı da bu kilisede bulunmaktadır. Dolayısı ile Koimesis Kilisesi de bir Martyrium olarak kabul edilebilir. Bu durumda, Böcek Ayazma ve Koimesis Kilisesi mutlaka birlikte ele alınmalı ve her iki yapının arasında yer alan geç dönem yapılarından arındırılmalıdır⁵³.

Ayazmaların belli bir mimariye sahip örnekleri için verilen bu iki yapı, farklı konumlara sahip olmakla birlikte farklı plana göre tasarlanmıştır. 2. bölümde ayrıntılarıyla anlatılan Myndos Liman Yapısı'ndaki su kuyusunun özelliklerini dikkate aldığımızda gerek plan gerekse konumu açısından verilen ikinci örneğe yani Böcek Ayazmasına uyduğu görülecektir. Bu bölümde ayazma olarak inşa edildiği düşünülen yapının Anadolu ayazmaları içinde hangi tipolojiye girdiği irdelenmiştir. Bu açıdan bakıldığında bir sonraki bölümde, bu bölüme kadar anlatılan bütün araştırmaların toplu bir değerlendirmesi yapılmış ve buluntu malzemelerinin tarihsel özellikleri ışığında Liman Yapısı ile ilgili tüm arkeolojik verilerin ayazma yapısı için ne ifade ettiği açıklanmıştır.

⁵¹ Schneider 1943: 18

⁵² Schneider 1943: 18

⁵³ Şahin 2014b: 102

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARİHLENDİRME

Myndos Ayazması'nın bulunduğu Liman Yapısı kompleksinin tarihi, yapılan değerlendirmeler ve karşılaştırmalar sonucunda netlik kazanmıştır. Mendireğin hemen uzantısında bulunan ön odada; zemin kaplamasındaki farklılıklara göre iki evreli bir yapılaşma söz konusudur. İlk evrede mozaik kaplama bir zemin kullanılırken, ikinci evrede bundan vazgeçilerek mozaığın üzeri mermer plakalar ile kaplanmıştır. Kuzey-güney uzantılı mozaik kaplama sarmaşık desenlerin bulunduğu bantlarla çevrelenmiştir. İç kısmı ise farklı renkte tesseralar ile oluşturulan dört yapraklı çiçek motifi veya başka bir tabirle içbükey dörtgen motiflerle bezenmiştir. Yapılan karşılaştırmalara göre Liman mozaikleri, stil ve motif özellikleri açısından Torba, Kos ve Sardes mozaikleri ile benzer işçilik taşımaktadır ve bunlar tümüyle aynı döneme tarihlenen bir repertuarın ürünüdür. Buna göre Liman Yapısı'ndaki ilk evrenin İ.S. yaklaşık geç 5. ve erken 6. yüzyıla tarihlenebileceği söylenebilir.

Özellikle 7. yüzyılda bölgenin Arap istilalarına maruz kaldığını ve bu sebepten dolayı bir yıkımın yaşandığını daha önce söylemiştik. Bu nedenden dolayı Myndos Antik Kenti'ndeki anıtsal yapılar bu yıkımdan sonra tekrar inşa edilmiştir ve bunların birçoğu Myndos Ayazması gibi iki evreli bir yapıya sahiptir. Liman yapısına yakın bir konumda yer alan Asar adasında 2009 yılında gerçekleştirilen kazılarda, kule açmasında bir yapının temellerine ve bir mozaik zemine rastlanmıştır⁵⁴. Bu yapının doğu-batı istikametinde uzanan ve yaklaşık 5,4 x 16 m ebatlarındaki mozaik kaplaması, liman mozaiklerinde bulunan motiflerden farklı olsa da yapının nefli bölümlerine dayanarak bir bazilika olduğu ve İ.S. 6. yüzyıla tarihlendirildiği tespit edilmiştir⁵⁵. Erken Bizans Dönemi'nde de bu alanda bir bazilika inşa edilmiş olması, Tavşan adasının dini karakterli niteliğinin devam ettiğini gösterir. Mozaik zemini diklemesine kesen duvarlar burada bir ikinci yapım aşamasını göstermektedir (Plan 16). Döşeme sonraki yapı tarafından tahribata uğramış ve üzerinde yer yer kesintiler görülmektedir. Daha sonraki çalışmalarda mozaik üzerinde geç dönem duvarları ortaya çıkarılmış ve bu duvarların altında döşemenin devam ettiği

⁵⁴ Şahin 2010: 155

⁵⁵ Şahin 2010: 155

gözlenmiştir⁵⁶. Bu durum da Liman Yapısı'ndaki iki evreli yapılaşma olgusunu destekleyici niteliktedir ve bir paralellik kurulabilir.

Ön odada bulunan liman mozaikleri aynı zamanda ayazma yapısının tarihine de ışık tutmaktadır. Myndos Liman Yapısı'nda yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkartılan tüm arkeolojik malzemeler için kapsamlı bir katalog ve tasnif çalışması yapılmıştır. Katalog çalışmasında Mimari eserler, sikkeler, pişmiş toprak malzemeler ve cam eserler sıralanıp farklı araştırmalardaki benzer örnekleriyle karşılaştırılarak her malzeme için ayrı bir tarih belirlenmiştir. Ayazma yapısının bulunduğu Liman Yapısı'nda ele geçen arkeolojik buluntular, malzeme çeşidi ve dönemsel sıralamasıyla birlikte bir tablo haline getirilmiştir (Levha 22-B).

Katalog malzemeleri toplam 40 adet olup tamamı stilistik açıdan İ.S. 5-6 yüzyıl aralığına tarihlenmektedir (Kat. ME 1-40). Bunlar arasında Erken Hristiyanlık dönemindeki kilise ve şapelde mevcut olan mimari elemanlar dikkat çekmektedir. Üzeri eşkenar çizgilerle çevrelenmiş kaplama levhaları, balustrat kaideleri, kapı sövelerinin yanı sıra sütun başlıkları ve gövde parçalarına da rastlanmıştır. Mimari elemanların tümü mermer malzemedir ve birçoğunun üzerinde haç motifi ve bu motife ait uzantılar görülmektedir. Bu mimari objelerin her biri bütün olarak düşünüldüğünde Liman Yapısı'nda ritüel amaçlı kullanılan bir dini yapının parçalarını oluşturmaktadır. Yapılan değerlendirmelerde bu dini yapının ayazma mimarisine daha uygun olduğu belirlenmiştir. İki yapılı bir evreye sahip Myndos Ayazması ilk evrede daha önce bahsedildiği gibi İ.S. 5-6. yüzyıla tarihlenir. Ayazma yapısına ait bütün mimari malzemelerin tarihi de ön oda mozaikleri ile aynı dönem aralığına dikkat çeker ve tarihsel olarak örtüşmektedir. Dolayısıyla Myndos Ayazması alanın ilk evresinde inşa edilmiştir ve aynı yüzyıllara tarihlenen mimari parçalar da bu yapı birimine aittir.

Liman Yapısı'nın Erken Bizans evresine tarihlenen mimari bloklarını, alanda bulunan sikkeler takip eder. Açmalarda üç kazı sezonu boyunca toplam beş Bizans sikkesi bulunmuştur (Kat. SE 1-5). Sikkelerin tamamı bronzdur. Ele geçen sikkelerin ait oldukları imparatorlara göre dağılımları; 1 adet Heraclius (İ.S. 610-641), 3 adet II. Constans (İ.S. 641 – 668) olmak üzere ve adet de 12.-14. yüzyıllara tarihlendiği düşünülen anonim haçlı sikke bulunmaktadır. Görüldüğü üzere ilk dört sikke İ.S. 7. yüzyıla tarihlenmektedir ve

⁵⁶ Şahin 2011: 871

kentin bu dönemdeki hareketliliğini ele geçen bu sikkeler kanıtlar. Myndos Liman Yapısı yerleşim stratigrafisine göre en geç dönem örneğini İ.S. 12.-14. yüzyıllarına tarihlenen üzerinde bir potent veya anonim diyebileceğimiz haçlı sikkesi bulunmaktadır. Üzerindeki lejantın belirgin olmaması tarihlendirmeyi zorlaştırmaktadır fakat bu tip haçlı sikkeleri Aphrodisias antik kenti kazı çalışmalarında ele geçen benzer örneklerine göre İ.S. 12. ve 14. yüzyıl aralığına tarihlendiği tespit edilmiştir⁵⁷. Bu sikke aynı zamanda önceki yıllarda Myndos Asar adasında ele geçen bir sikke ile aynı döneme tarihlenmektedir. Öte yandan Myndos Antik Kenti'nde önceki yıllarda yapılan kazılarda ele geçen bir sikkeye göre yerleşim stratigrafisinde en geç dönem örneğini İ.S. 13. yüzyıla tarihlenen (Levha 22-A) Ortaçağ Haçlı sikkesidir⁵⁸. Asar Adası C1 Açması'nda, tandır altında ele geçen ve ünük bir arka yüz tipine sahip gümüş bir haçlı sikkesi, İ.S. 13. yüzyıla tarihlenir⁵⁹. Gerek bu Haçlı sikkesi gerekse sondajda bulunan 14. yüzyıl sikke, Myndos Kenti'nin ve aynı zamanda Limanı'nın İ.S. 14. yüzyıla kadar iskan edildiğine işaret etmektedir. Fakat buluntu kontekstine göre 7. yüzyıl ile 14. yüzyıl arasında başka bir arkeolojik buluntuya rastlanılmamış olması bu sikkenin Liman Yapısına farklı sebeplerden dolayı taşınmış olabileceğini de göstermektedir. Bu sebepler arasında 7. ve 8. yüzyıllarda bölgede gerçekleşen sarsıcı depremler ve Arap akınlarının yanı sıra yaklaşık 120 yıl süren ikonoklazma iç savaşıdır. İkonoların put mu yoksa tanrıya ibadette araç mı tartışması Bizans tarihinin erken dönemlerinde oluşturulmuş pek çok sanat eserinin yok olmasına ve dolayısıyla bu dönemler aralığında sanatsal açıdan da bir boşluğun doğmasına neden olmuştur.

Katalog çalışmasının bir başka bölümünü kazı alanında ele geçen 6 adet pişmiş toprak malzeme oluşturmaktadır (Kat. PT 1-6). Bunlar dışında ele geçen seramik ve pişmiş toprak buluntular amorf halde oldukları için tarihlendirmeye müsait değildir. Bu sebeple herhangi bir tipolojiye yerleştirilemeyen bu buluntular kataloga dahil edilmemiştir. Malzemeler arasında bir adet ağız kısmına ait Erken Orta Çağ Amphorası, biri bütün parça olmak üzere üç adet kandil parçası, bir adet Geç Roma dönemi tabak parçası ve bir de Geç

⁵⁷ Arka oda da bulunan sikkeler hakkındaki değerlendirmeleri için Doç. Dr. Ahmet Tolga Tek'e teşekkürlerimizi sunarız.

⁵⁸ Myndos Kentinin 2006, 2009, ve 2010 yılı kazı çalışmalarında ele geçen sikke buluntuları, TÜBİTAK tarafından desteklenen 110 K060 numaralı ve "Geç Antik Ve Bizans Çağına Ait Myndos Sikkeleri" başlıklı proje kapsamında Prof. Dr. Mustafa Şahin ve Ayça Güzelsoy tarafından hazırlanmıştır.

⁵⁹ TÜBİTAK tarafından desteklenen 110 K060 numaralı ve "Geç Antik Ve Bizans Çağına Ait Myndos Sikkeleri" başlıklı proje kapsamında hazırlanmıştır.

Hellenistik döneme tarihlenen kase ağız parçası bulunmaktadır. Pişmiş toprak malzemelerde görüldüğü gibi dönemsel açıdan çok geniş bir zaman dilimine yayılmaktadır. Katalogdaki ilk buluntu diğer pişmiş toprak kandil parçalarıyla beraber ayazma yapısının ilk evresinin ürünüdür yani Erken Bizans dönemine tarihlenmektedir. Özellikle Kat. PT 2 numaralı tek parça halindeki kandilin üzerinde bir haç motifinin olması burasının bir kült amaçlı kullanımına dikkat çekmesi bakımından kayda değerdir. Tondosunda dört kolu birbirine eşit olan Yunan Haçı bulunmaktadır. Kandil tondosunda yer alan haç nedeniyle, üzerinde haç motifi bulunan diğer mermer plakalara ek olarak yapının fonksiyonunu belirlemede önemli rol oynamaktadır. Haç motifli mermer eserlerin dışındaki bu tek ritüel obje onlarla aynı yüzyıla yani İS. 600 yıllarına tarihlenmektedir. Aynı zamanda ele geçen bu küçük buluntulara göre, mekanın Geç Hellenistik dönemden Erken Bizans Çağına kadar kullanıldığını söylemek mümkündür. Ayrıca bu seramik parçaları su kaynağının ayazma olarak yeniden inşa edilmesinden önce de yüzyıllar boyunca kullanıldığını gösteren önemli kanıtlardır. Fakat zemin üzerinde erken ve geç dönem malzemesinin bir arada olması burada bir stratigrafiden söz edemeyeceğimizi de göstermektedir. Buluntu katalogunun son kısmını ise cam eserler oluşturmaktadır. Myndos Liman Yapısı kazı çalışmalarında toplam 10 adet cam eser yer almaktadır (Kat. CE 1-10). Bunlar arasında; 2 adet kandil-kadeh kaidesi, 4 adet pencere camı, 2 adet kase ağız parçası, 1 adet cüruf camı ve bir tane şişeye ait dip parçası yer almaktadır. Malzemelerin tümü açık sarımsı, açık mavi veya yeşil renk cam hamuru özelliktedir. Üzerlerinde herhangi bir betim yer almamakla beraber yer yer kesik izleri ve hava kabarcıkları görülmektedir. Önceki malzeme türlerinde olduğu gibi cam eserler de ağırlıklı olarak Erken Bizans tarihlidir. Diğerlerine göre bir yüzyıl daha geç dönem özelliği gösteren ince uçlu şişe dip parçası İ.S. 7. yüzyıla tarihlense de bunların yarım ada üzerinde yer alan ayazma yapısına ait olduğu şüphe götürmezdir.

Genel olarak kazı buluntuları göz önüne alındığında Liman Yapısı yerleşkesinin Geç Antik Çağ'dan Geç Bizans Dönemine kadar yerleşim gördüğü anlaşılmaktadır. Özellikle mermer buluntular, sikkeler ve cam eserler dikkate alındığında, yarım ada üzerinde yer alan Ayazma yapısında Erken Bizans evresinin varlığı görülmektedir. Ön oda mozaığının kesin tarihi göz önüne alındığında Ayazma yapısı İ.S. 5-6. yüzyıla tarihlendiğine göre Erken Bizans dönemine tarihlenen tüm buluntular bu ayazma yapısına ait olmalıdır.

SONUÇ

Tüm çalışmalar ve araştırmalar ile birlikte konuyla ilgili arkeolojik veriler dikkate alındığında, Myndos Liman Yapısı hakkında elde ettiğimiz sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Liman Yapısı, mendireğin uzantısındaki üç odadan oluşan bir yapı kompleksinden meydana gelmektedir. Mendireğin hemen uzantısında bulunan ön odada; zemin kaplamasındaki farklılıklara göre iki evreli bir yapılaşma söz konusu olmalıdır. Benzer işçilik taşıyan Kos, Sardes ve Torba mozaikleriyle birlikte yapılan karşılaştırma ve değerlendirmelere göre ilk evre İ.S. yaklaşık geç 5. ve erken 6. yüzyıla tarihlenmektedir. Mozaikli alan aynı zamanda ayazma yapısının tarihine de ışık tutmaktadır.

Arka odada bulunan su kaynağının aynı alanda bulunan haç motifli mermer plakalar ve freskler gibi bir çok ritüel amaçlı kullanılan objeler dikkate alındığında dini bir yapı içerisinde yer alan ve kutsal bir amaca hizmet eden yapı olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu kutsal mekan kilise ve şapelilerin aksine doğu-batı uzantılı değil kuzey-güney uzantılı inşa edilmiştir. Bu durum su kaynağının özellikle Erken Bizans Döneminde kutsal su olarak kullanılan ayazma olarak inşa edildiğini açıklamaktadır.

Ayazma yapıları Bizans dünyasında din için şehit edilen aziz ve azizelere atfedilmişlerdir. Bu anlamda yapılan değerlendirmelere göre Myndos Ayazması'nın da Asar adasında bulunan Martyrium ile ilintili olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca üçüncü bölümde Anadolu Ayazmalarının farklı konum ve plan özellikleri iki örnek ile açıklanmıştır. Burada Myndos Ayazması'nın atfedildiği Martyrium'un farklı bir konumda yer almasından dolayı müstakil ayazmalar sınıfına girdiği anlaşılmaktadır.

Liman Yapısı'nın ikinci evresine ise 2013 yılında ortaya çıkartılan LA-1 odası ışık tutar. Bu alandaki kesit çalışmaları sırasında yanık tabakasına rastlanması alanın sonunu hazırlayan nedenler için ipucu vermektedir. Ortaya çıkartılan yanık izli taş bloklarının yanı sıra toplu halde bolca insan ve hayvan kemikleri rastlanılmış olması dikkate alındığında burasının bir felaket sonucu yıkıldığını göstermektedir.

Yapılan sondajda ortaya çıkartılan 12-14. yüzyıla tarihlenen bir Geç Bizans sikkesine göre Myndos Liman Yapısı bu tarihe kadar iskan görmüş ve olasılıkla bu

sikkenin en son tarihinde terk edilmiştir. Kuzeybatı kısımda yapılan kesit çalışmasında ise ilk kısımda yer alan dolgu tabakasında ortaya çıkan kiremitlerin üst yapıyı oluşturduğu, yanık tabakasının ise alanı alanın sonunu hazırlayan nedenlerden biri olduğu söylenebilir.

Tüm araştırmalar neticesinde Myndos Liman Yapısı ve Ayazması'nın tarihsel ve işlevsel açıdan toplu bir değerlendirmesi yapılmış ve yapı hakkındaki sorulara yanıt aranmıştır. Böylelikle bu kapsamlı çalışma, Ayazmalar hakkında ileride yapılacak olan araştırmalara da ışık tutması bakımından önem arz etmiş olacaktır.

KATALOG

1. MİMARİ ESERLER (ME)

1.1. 2005 KAZI SEZONU

Kat. No: ME 1

Eserin Adı: Mermer plaka

Kazı Envanter No: MY05-ML-01-01

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: ML-01

Buluntu No: 2005/1

Malzeme Cinsi: Orta kristalli mermer

Malzeme Tanımı: Üzeri haç motifli mermer plaka. Ana mekandan arka odaya geçişi sağlayan kapının eşiğinde bulunmuştur. Dört bir tarafı kırık haldedir ve ön yüzünde haç motifinin iki kolu görünmektedir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf.11, Abb. 3-4

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 2

Eserin Adı: Mermer plaka

Kazı Envanter No: MY05-ML-01-02

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: ML-01

Buluntu No: 2005/2

Malzeme Cinsi: Orta kristalli mermer

Malzeme Tanımı: Üzerinde oval bir şerit bulunan mermer plaka. Daha önce bulunan haç motifli mermerle kıyaslandığında onun bir parçası olduğu düşünülmektedir (Levha 14-A). Dört bir tarafı kırık durumda ve ön yüzünde bulunan oval şeridin bir kısmı bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf.11, Abb. 3-4

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 3

Eserin Adı: Balustrat parçası

Kazı Envanter No: MY05-ML-01-03

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: ML-01

Buluntu No: 2005/3

Ölçüler: Uzunluk: 0.50 m,
Genişlik: 0.24 m,
Yükseklik: 0.13 m.

Malzeme Cinsi: Kalın kristalli mermer

Malzeme Tanımı: Üzeri yivli mermer

Balustrat parçası. Yivlerin bulunduğu her iki uçtan itibaren kırık durumdadır, yan yüzlerde ise bir hasar yoktur. Yivler arasındaki açıklık 03.05 m.'dir. Önceki mermer buluntular gibi kapı eşliğinde bulunmuştur.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 4, Abb. 3

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 4

Eserin Adı: Balustrat parçası

Kazı Envanter No: MY05-LA-ML-01-04

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: ML-01

Buluntu No: 2005/4

Ölçüler: Uzunluk: 0.40 m,
Genişlik: 0.24 m,
Yükseklik: 0.12 m.

Malzeme Cinsi: Kalın kristalli mermer

Malzeme Tanımı: Üzeri yivli mermer

Balustrat parçası. Kenarları profillendirilmiş, ortasında 0.06 m. genişliğinde Balustradın oturduğu bir oluk bulunmaktadır. Aradaki açıklık 03.05 m.dir. Daha önce bulunan yivli mermer parçasının benzeridir (Levha 13-B). Yivlerin bulunduğu iki uç taraf kırık haldedir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 4, Abb. 3

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 5

Eserin Adı: Söve parçası

Kazı Envanter No: MY05-ML-01-05

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: ML-01

Buluntu No: 2005/5

Malzeme Cinsi: Orta kristalli mermer

Malzeme Tanımı: Bir tarafı yarım daire şeklinde oyuk diğer yanında bir haçın koluna ait küçük iz bulunan söve parçası. Oyuğun ve haç koluna ait motifin bulunduğu kısımdan itibaren kırık haldedir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf.17, Abb. 1

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 6

Eserin Adı: Söve parçası

Kazı Envanter No: MY05-ML-01-06

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: ML-01

Buluntu No: 2005/6

Malzeme Cinsi: Orta kristalli mermer

Malzeme Tanımı: Bir yanı yarım daire şeklinde oyuk bulunan diğer tarafında ise söveye ait delik kısmı bulunan bir kapı sövesine ait parçadır. ME 5 no.lu söve parçasıyla uyumluluk gösterir (Levha 13-A).

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 43; Abb. 1

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

1.2. 2006 KAZI SEZONU

Kat. No: ME 7

Eserin Adı: Sütun kaidesi

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-07

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/7

Ölçüler: Yükseklik: 0.20 m,
Korunmuş üst çap: 0.19 m,
Alt çap: 0.22 m,

Malzeme Cinsi: Siyah damarlı renk mermer

Malzeme Tanımı: Topuk kısmıyla beraber bir sütun parçası. Sütun parçasının bir yarısı kırık ve eksiktir. Aşağıda yaklaşık 07.05 m. yüksekliğinde topuk kısmı bulunmaktadır. Onun üzerinde de küçük bir mimari kontekse ait olması gereken yaklaşık 11 santimetrelilik kısmı korunmuş olan sütun parçası yükselmektedir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:-

Tarihlendirme:-

Kat. No: ME 8

Eserin Adı: Balustrat parçası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-08

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/8

Ölçüler: Yükseklik: 0.11 m,
Uzunluk: 0.23 m,
Genişlik: 0.13 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Gövde kısmına ait bir

balustrat parçası. Parça uzunluğuna her iki taraftan kırık ve eksiktir. En alt kısımda 0.03 m. yüksekliğinde düz bir bant, onun üzerinde 0.05 m. yüksekliğinde hafif içbükey bir geçiş elemanı yer almaktadır. Parçanın üst yüzeyinde Balustrat plakalarının geçeceği iki tarafı yaklaşık 0.02 m. yüksekliğinde profillerle sınırlı bir kanal bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 4, Abb. 3

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 9

Eserin Adı: Balustrat parçası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-09

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/09

Ölçüler: Yükseklik: 0.24 m.

Uzunluk: 0.09 m,

Genişlik: 0.16 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Uzunluğuna her iki taraftan ve arka kısımda kırık ve eksiktir. 03.05 m. yüksekliğindeki kısmı küçük sütun şeklinde olan parçanın 0.18 m. yüksekliğindeki diğer kısmı dört köşe plaster şeklinde ele alınmıştır ve bu kısımda profil veren köşeli ve yuvarlak bantlar işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 5, Abb. 3

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 10

Eserin Adı: Balustrat kaidesi

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-10

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/10

Ölçüler: Yükseklik: 0.13 m,

Uzunluk: 0.19 m,

Genişlik: 0.13 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı bir Balustrat kaidesi. Parçanın sadece bir tarafı kırık ve eksiktir. Her iki tarafında 0.06 m. genişliğinde Balustrat plakalarının geçeceği kanallar yer alır. Diğer düz bir yüzeyde ise köşeli ve profilli bantlar bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 4, Abb. 3

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 11

Eserin Adı: Mermer Plaka

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-11

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/11

Ölçüler: Uzunluk: 0.34 m,
Genişlik: 0.29 m,
Kalınlık: 0.05 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı balustrat parçası. Parça üç tarafta kırık ve eksiktir. Her iki yüzü de değişik profil ve geometrik kabartmalarla işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötügen 1996: Taf.11, Abb. 3-4; Schneider 1943: Abb. 12

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 12

Eserin Adı: Sütun gövdesi

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-12

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/12

Ölçüler: Yükseklik: 0.59 m,
Alt Çap: 0.21 m,
Üst Çap: 0.14 m.

Malzeme Cinsi: Siyah damarlı renk mermer

Malzeme Tanımı: Küçük bir sütuna ait olması gereken sütun parçasıdır. Sütunun büyük bir kısmı iyi durumda korunmuştur. Sadece alt kısmı kırık ve eksiktir. Aşağıdan yukarıya doğru belirgin şekilde daralmaktadır. Üst kısmı toplam 03.05 m. yüksekliğinde iki yuvarlak profille ve 0.04 m. yüksekliğinde düz bir bantla nihayetlendirir. Üst yüzeyi 03.05 m. derinliğinde bir oyuk gösterir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:-

Tarihlendirme:-

Kat. No: ME 13

Eserin Adı: Havan Parçası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-13

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/13

Ölçüler: Yükseklik: 0.05 m,
Uzunluk: 0.27 m,
Genişlik: 0.10 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz kristalli mermer

Malzeme Tanım: İri kristalli beyaz mermerden yapılmış taş havan parçası. Parça ağız ve gövde kısmına aittir. Parçada bir adet tutamak bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Türkmen 2009: Kat. No. 15-17, 33

Tarihlendirme: Geç Roma – Erken Bizans

Kat. No: ME 14

Eserin Adı: Kaplama levhası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-14

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/14

Ölçüler: Uzunluk: 0.29 m,
Genişlik: 0.33 m,
Kalınlık: 0.05 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Eşkenar dörtgen şeritli mermerden bir kaplama levhası.

Parça üç tarafta kırık ve eksiktir. Her iki yüzü değişik profillerle ve geometrik kabartmalarla işlenmiş bir Balustrat plakası parçasıdır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötügen 1996: Taf. 12, Abb. 2

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 15

Eserin Adı: Mermer plaka

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-15

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman, A2 Açması

Buluntu No: 2006/15

Ölçüler: Uzunluk: 0.17 m,
Genişlik: 0.15 m,
Kalınlık: 0.04 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Üzeri haç motifli

bir mermer plaka. Plakadan çok küçük bir parça korunmuştur. Her taraftan kırık ve eksiktir. Üzerinde haç motifinin bir kolu yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf.11, Abb. 3-4;

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 16

Eserin Adı: Balustrat kaidesi

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-16

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/16

Ölçüler: Uzunluk: 0.32 m,
Genişlik: 0.23 m,
Kalınlık: 0.12 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Bir tarafı balustrat

kaidesi, diğer yüzü kabartma haç bezemeli balustrat kaidesi. Parça her iki kısa kenarda kırık ve eksiktir. Diğer yüzleri ise iyi durumda korunmuştur. Plakanın bir yüzü 0.05 m. genişliğinde kanal şeklinde balustrat kaidesi olarak işlenmiştir. Diğer geniş yüzde kabartma şeklinde bir haç ve etrafı profilli bantlar şeklinde kaset benzeri bir bezeme yer almaktadır. Her iki yan yüzü ise en üstte 0.03 m. yüksekliğinde bir bant ve onun altında 0.07 m. yüksekliğinde içbükey bir profille işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer: Şahin 2008a: 36, Res. 7

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 17, Abb. 1

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 17

Eserin Adı: Sütun parçası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-17

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/17

Ölçüler: Yükseklik: 0.20 m,

Alt çap: 0.10 m,

Üst çap: 0.09 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanım: Küçük bir sütuna ait gövde parçası. Parça alt ve üst taraftan kırık ve eksiktir. Küçük bir mimariye ait sütun parçasıdır. Dış çevresi ve perdahlanmıştır Diğer kısmı dört köşe plaster şeklinde ele alınmıştır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:-

Tarihlendirme:-

Kat. No: ME 18

Eserin Adı: Balustrat kaidesi

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-18

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/18

Ölçüler: Uzunluk: 0.28 m,

Genişlik: 0.26 m,

Kalınlık: 0.05 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Bir tarafı Balustrat

kaidesi, diğer yüzü kabartma haç bezemeli mimari parça. Parçanın Balustrat kanalını sınırlayan profilin küçük bir parçasının kırılması dışında iyi korunmuştur. Plakanın bir yüzü 0.04 m. genişliğinde kanal şeklinde Balustrat kaidesi olarak işlenmiştir. Diğer yüzün bir yarısında kabartma şeklinde bir haç bulunmaktadır. Bir kısa kenar, bir sütun geçişi olabilecek şekilde yaklaşık 0.13 m. çapında yarım yuvarlak olarak işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 17, Abb. 1

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 19

Eserin Adı: Kaplama levhası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-19

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/19

Ölçüler: Uzunluk: 0.35 m,
Genişlik: 0.31 m,
Kalınlık: 0.05 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı mermerden bir kaplama levhası. İki kenarı kırık ve eksiktir. Her iki yüzü değişik profillerle ve geometrik kaset motifiyle işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf. 12, Abb. 2

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 20

Eserin Adı: Kaplama levhası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-20

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/20

Ölçüler: Uzunluk: 0.41 m,
Genişlik: 0.30 m,
Kalınlık: 0.06 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanım: Çift taraflı mermerden bir kaplama levhası. İki kenarı kırık ve eksiktir. Her iki yüzü eşkenar dörtgen şeritlerle ve geometrik kaset motifiyle işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 12, Abb. 2

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 21

Eserin Adı: Mermer parça

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-21

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/21

Ölçüler: Uzunluk: 0.34 m,
Genişlik: 0.38 m,
Kalınlık: 0.06 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Haç motifli kaplama levhası. Parça üç tarafından kırık ve eksiktir. Her iki yüzü kaideye doğru profillendirilmiş ve her iki tarafında kabartma şeklinde dairelerin içinde haç motiflerinin uçları bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf.11, Abb. 3-4

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 22

Eserin Adı: Kaplama levhası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-22

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/22

Ölçüler: Uzunluk: 0.51 m,
Genişlik: 0.43 m,
Kalınlık: 0.05 m.

Malzeme Cinsi: Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı bir kaplama levha parçası. İki kenarı kırık ve eksiktir. Her iki yüz 0.05 m. genişliğindeki düz bant profille çerçeveli kabartma haç parçasıyla bezelidir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf. 12, Abb. 2

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 23

Eserin Adı: Kaplama levhası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-23

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/23

Ölçüler: Uzunluk: 0.56 m,
Genişlik: 0.44 m,
Kalınlık: 0.10 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Daire biçimli mermer

kaplama levhası. Her iki kenarda

kırık ve eksiktir. Bu parça büyük bir tabak şeklinde ele alınmıştır. Arka yüzde kaide, omuz ve ağız kenarı profilendirilmiştir ve bu yüz ince kalemle Anathyrose işlenmiştir. İç yüzü ise dış yüze uygun olarak kademeli şekilde ele alınmış ve yüzeyi perdahlanmıştır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 13, Abb. 2

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 24

Eserin Adı: Mermer plaka

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-24

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/24

Ölçüler: Uzunluk: 0.26 m,
Genişlik: 0.22 m,
Kalınlık: 0.05 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı bir kaplama

levhasına ait parça. Her üç

kenarda kırık ve eksiktir. Her iki

yüzde 0.05 m. kalınlığında düz bir profil ile çerçevesi kabartma şeklinde küçük haç parçaları bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf.11, Abb. 3-4

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 25

Eserin Adı: Mermer plaka

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-25

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/25

Ölçüler: Uzunluk: 0.37 m,
Genişlik: 0.18 m,
Kalınlık: 0.06 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı bir kaplama levhasına ait mermer parça. Sadece küçük bir kısmı korunmuştur. Her bir kenarı kırık ve eksiktir. Her iki yüzde de kabartma şeklinde haç kolu bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf.11, Abb. 3-4

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 26

Eserin Adı: Mermer plaka

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-26

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/26

Ölçüler: Uzunluk: 0.22 m,
Genişlik: 0.19 m,
Kalınlık: 0.04 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Üzerin bir haç motifi bulunan küçük bir mermer plaka.

Küçük bir parçası korunmuştur. Her kenardan kırık ve eksiktir. Her iki yüzde de kabartma şeklinde haç parçası bulunun çift taraflı Balustrat plaka parçasıdır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf.11, Abb. 3-4

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 27

Eserin Adı: Kaplama levhası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-27

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/27

Ölçüler: Uzunluk: 0.23 m,
Genişlik: 0.15 m,
Kalınlık: 0.04 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Tek taraflı küçük bir kaplama levhası parçası. Her iki kenarda kırık ve eksiktir. Ön yüzde toplam 0.05 m. kalınlığında bir düz ve köşeli profilden oluşan çerçeveye çevrili kaset parçası yer alır. Arka yüz ise ince kalemle işlenmiştir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf. 12, Abb. 2

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 28

Eserin Adı: Balustrat kaidesi

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-28

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/28

Ölçüler: Yükseklik: 0.16 m,
Üst çap: 0.13 m,
Alt çap: 0.14 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Postamentli bir Balustrat kaidesi. Parça üstten ve alttan kırık ve eksiktir. Alttan 0.04 m. yüksekliğinde korunmuş dört köşe Postament parçası, onun üzerinde de toplam 0.12 m. yüksekliğinde Thorus ve Trochiloslardan oluşan sütun kaidesi yer alır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötüken 1996: Taf. 3, Abb. 3

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 29

Eserin Adı: Sütun parçası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-29

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/29

Ölçüler: Yükseklik: 0.25 m,
Çap: 0.11 m.

Malzeme Cinsi: Gri / Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Küçük bir sütuna ait gövde parçasıdır. Alt kısım 1.5 santimlik şeritle çevrelenmiştir.

Parça üst ve alttan kırık ve eksik durumdadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:-

Tarihlendirme:

Kat. No: ME 30

Eserin Adı: Mermer plaka

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-30

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/30

Ölçüler: Uzunluk: 0.19 m,
Genişlik: 0.10 m,
Kalınlık: 0.04 m.

Malzeme Cinsi: Gri / Beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı bir mermer plaka parçası. Her kenardan kırık ve eksik olan küçük bir parça korunmuştur. Her iki yüzde kabartma ekinde haç kolları bulunmaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötügen 1996: Taf. 11, Abb. 3-4

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 31

Eserin Adı: Kaplama levhası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-31

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/31

Ölçüler: Uzunluk: 0.21 m,
Genişlik: 0.17 m,
Kalınlık: 0.05 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı bir kaplama levhasına ait parça. Üç kenardan kırık ve eksiktir. Her iki yüzü eşkenar dörtgen profilli şeritle çevrelenmiştir.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Ötügen 1996: Taf. 12, Abb. 2

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 32

Eserin Adı: Sütun parçası

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-32

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/32

Ölçüler: Yükseklik: 0.50 m,
Genişlik: 0.14 m,
Kalınlık: 0.10 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Kaidesiyle birlikte gövde kısmına ait küçük bir sütun parçası. Oldukça iyi durumda korunmuş parça gövdesinin bir bölümünden itibaren kırık durumdadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:

Tarihlendirme:-

Kat. No: ME 33

Eserin Adı: Mermer parça

Kazı Envanter No: MY06-LA-A2-33

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: Liman- A2 Açması

Buluntu No: 2006/33

Ölçüler: Uzunluk: 0.13 m,
Genişlik: 0.12 m,
Kalınlık: 0.04 m.

Malzeme Cinsi: Gri damarlı beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Beyaz mermerden yapılmış ince cidarlı, ağız kısmında inci dizisi biçiminde bezeme bulunan muhtemelen dini bir yapıya ait mermer parça. Üç tarafından kırık halde korunmuştur.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:-

Tarihlendirme:-

1.3. 2013 KAZI SEZONU

Kat. No: ME 34

Eserin Adı: Sütun parçası

Kazı Envanter No: MY13-LA-AO-01

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: LA-AO -3.11 m.

Buluntu No: 2013/01

Ölçüler: Uzunluk: 0.12 m,
Çap: 0.08 m.

Malzeme Cinsi: Orta kristalli beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Beyaz mermerden yapılmış küçük bir sütun parçası. Parça sütunun gövde kısmına aittir ve her iki uç tarafı da kırık durumdadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:-

Tarihlendirme:-

Kat. No: ME 35

Eserin Adı: Sütun başlığı

Kazı Envanter No: MY13-LA-AO-02

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: LA-AO -3.03 m.

Buluntu No: 2013/02

Ölçüler: Uzunluk: 0.27 m,

Genişlik: 0.16 m,

Çap: 0.11 m.

Malzeme Cinsi: Orta kristalli beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Dört tarafında stilize

palmet motifi uzayıp bilezik kısmında birleşen küçük bir sütun parçası. Bilezik kısmından itibaren kırılmış fakat başlık kısmı sağlam durumdadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Mert – Niewöhner: 406, Abb. 36

Tarihlendirme: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: ME 36

Eserin Adı: Sütun başlığı

Kazı Envanter No: MY13-LA-AO-03

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: LA-AO -3.05 m.

Buluntu No: 2013/03

Ölçüler: Uzunluk: 0.14 m,

Çap: 0.07 m,

Genişlik: 0.08 m.

Malzeme Cinsi: Orta kristalli beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Abacus kısmı kare

şeklinde ve dört tarafında stilize lotus motifi bulunan ve aşağı doğru yuvarlaklaşan küçük bir sütun parçası. Bilezik kısmından itibaren kırılmış fakat başlık kısmı sağlam durumdadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: -

Tarihlendirme:-

Kat. No: ME 37

Eserin Adı: Sütun bileziği

Kazı Envanter No: MY13-LA-AO-04

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: LA-AO -2.32 m.

Buluntu No: 2013/04

Ölçüler: Uzunluk: 0.04 m,
Çap: 0.11 m.

Malzeme Cinsi: Orta kristalli beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Küçük bir sütun başlığının bilezik kısmına ait

parça. Sütun başlığı ve gövdesinin birleştiği nokta olan bilezik kısmı haricindeki her iki ucu da kırık ve eksik durumdadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:-

Tarihlendirme:-

Kat. No: ME 38

Eserin Adı: Kaplama levhası

Kazı Envanter No: MY13-LA-A2-05

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: LA-AO -2.55 cm.

Buluntu No: 2013/05

Ölçüler: Uzunluk: 0.27 m,
Kalınlık: 0.05 m,
Genişlik: 0.23 m.

Malzeme Cinsi: Orta kristalli beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Her iki yüzünde

simetrik olmayan çerçeve işlenmiş parapet levha parçası. Levhanın köşe kısmı sağlam olmakla birlikte devam eden kısımları kırık durumdadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötügen 1996: Taf. 12, Abb. 2

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

Kat. No: ME 39

Eserin Adı: Parapet levha parçası

Kazı Envanter No: MY13-LA-AO-06

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: LA-AO -2.50/-2.55 m.

Buluntu No: 2013/06

Ölçüler: Uzunluk: 0.15 m.

Kalınlık: 0.05 m.

Genişlik: 0.05 m.

Malzeme Cinsi: Kalın kristalli beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Her iki yüzünde de simetrik olmayan çerçeve işlenmiş parapet levha parçası

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği:-

Tarihlendirme:-

Kat. No: ME 40

Eserin Adı: Mermer plaka

Kazı Envanter No: MY13-LA-AO-52

Korunduğu Yer: Kazı Evi deposu

Bulunduğu Yer: LA-AO -2.50 m.

Buluntu No: 2013/7

Ölçüler: Uzunluk: 0.34 m,

Kalınlık: 0.05 m,

Genişlik: 0.22 m.

Malzeme Cinsi: Kalın kristalli beyaz mermer

Malzeme Tanımı: Çift taraflı bir kaplama levhasına ait parça. Kenarlığının ve gövdesinin bir bölümü korunmuş, gövdesinde haç koluna ait bir küçük bir kısmı yer almaktadır.

Yayınlandığı Yer:-

Karşılaştırma Örneği: Schneider 1943: Abb. 12; Ötüken 1996: Taf. 11, Abb. 3-4

Tarihlendirme: İ.S. 5.-6. yüzyıl

2. SİKKELER (SE)

2.1. 2006 KAZI SEZONU

Kat. No: SE 1

Heracleius, İ.S. 615-624

Ö/ Ayakta üç figür, Ortada Heraclius, sağda Heraclius Constantine, solda Martina, hepsi khyllamis giyimli, taçlı, sağ ellerinde haçlı globus, başları arasında haç.

A/ M; üzerinde haç, solda A / N / N / O, sağda tarih okunaksız, kesimde CON.

AE, 7.8 gr - 28 mm, Kazı Envanter No: 20/2006-20

Liman Açması- A2 -1.96 m.

DOC 2.1 1993: Plate XII, no. 96

2.2. 2013 KAZI SEZONU

Kat. No: SE 2

II. Constans, İ.S. 641-668

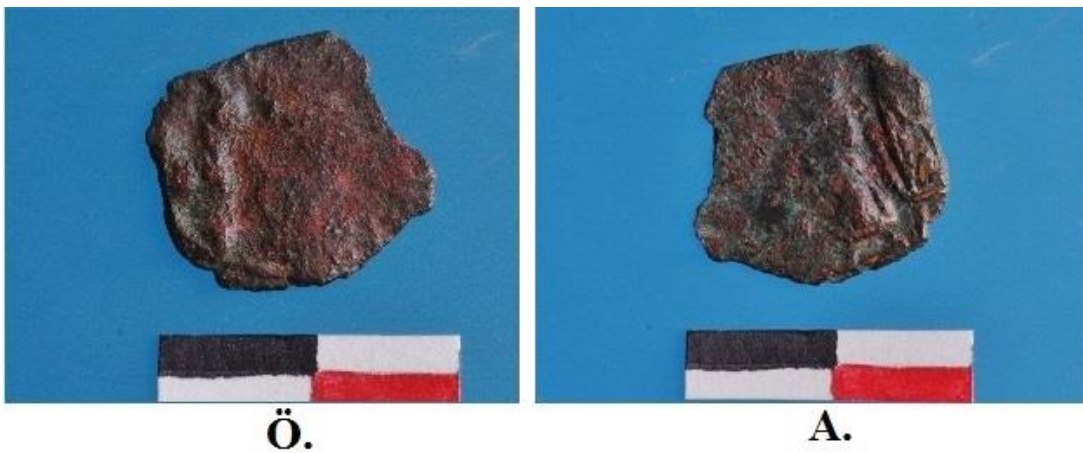
Ö/ Belirsiz.

A/ Ayakta iki figür, solda Constans II; taç ve askeri elbise giyimli, sağ elinde uzun haç, sağda Constantine IV; taç ve khyllamis giyimli, sağ elinde haçlı globus.

AE, 1.34 gr – 2.30 mm, Kazı Envanter No: 29/2013-29

Liman Açması –A2 -2.88 m.

DOC 2.2. 1993: Plate XXIX, 147.6

Kat. No: SE 3

II. Constans, İ.S. 641-668

Ö/ Constans; ayakta, cepheden, khlyamys giyimli, sağ elinde uzun haç sol elinde haçlı globus.

A/ Belirsiz.

AE, 3.64 gr – 23 mm, Kazı Envanter No: 30/2013-30

LA-AO -2.88 m.

DOC 2.2. 1993: Plate XXVI, No. 61d

Ö.

A.

Kat. No: SE 4

II. Constans, İ.S. 641-668

Ö/ Constans; ayakta, cepheden, khlyamys giyimli, sağ elinde uzun haç, sol elinde haçlı globus tutuyor.

A/ Ayakta iki figür; solda Constans II; taç ve askeri elbise giyimli, sağ elinde uzun haç, sağda Constantine IV; taç ve khlyamys giyimli, sağ elinde haçlı globus.

AE, 2.80 gr – 20 mm, Kazı Envanter No: 31/2013-31

Liman Açması– A2 -0.55 m.

DOC 2.2. 1993: Plate XXIX, 147.6

Ö.

A.

Kat. No: SE 5

Ö/ Çelenk? içinde; merkezde haç, lejant yok, solda; yıldız, sağda; yıldız

A/ Geniş XX, solda X üzerinde; nokta, ortada; lejant okunaksız, kesimde; basım yeri okunaksız

AE, 2.25 gr – 20 mm, Kazı Envanter No: 17/2013-17

LA-1 -0.42 m.

Aphrodisiasta yapılan kazı çalışmalarında bu tür sikkelerin İ.S. 12.-14. yüzyıla tarihlenebileceği düşünülmektedir.

Ö.

A.

3. PİŞMİŞ TOPRAK ESERLER (PT)

3.1. 2006 Kazı Sezonu

Kat. No: PT 1

Envanter No: MY06-38

Buluntu Yeri: Liman Açması- A2 -1.40/-1.88 m.

Ölçüler: R:7,2 cm H:10,3 cm

Hamur Rengi: 5 YR, 7/6(Reddish Yellow)

Yüzey Rengi: 5 YR, 7/6(Reddish Yellow)

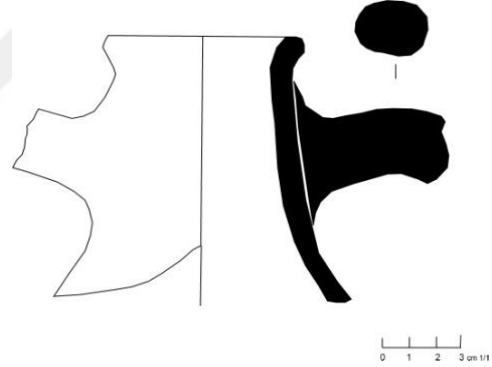
Hamur Katkı Maddesi: Az miktarda kalker ve kum yer almaktadır

Tip: Early Medieval Amphora (Erken Orta Çağ Amphorası)

Tanımlama: Ağız kısmı yuvarlak dışa çıkık profil özelliği göstermektedir. Kulplara doğru yuvarlak yapıdadır. Boyun kısmı silindirik gövde bölgesine doğru açılan bir form özelliği göstermektedir.

Benzerleri: Gülsefa 2015: Kat. No: 137

Tarihleme: Naples'te yapılan kazı çalışmalarından bu amphoraların Erken Ortaçağa tarihlenebileceği düşünülmektedir.

Kat No: PT 2

Envanter No: MY06-LA/A2-03

Buluntu Yeri: Liman Açması- A2 -1.98 m

Ölçüler: H. 3.7 cm

Hamur Rengi: Kırmızı hamurlu

Yüzey Rengi: Astarsız

Hamur Katkı Maddesi: Az miktarda kalker ve kum yer almaktadır.

Tanımlama: Kandil ağız kısmından kırık olup kulbu noksanıdır. Eser tek halindedir. Ağız kısmı eksik, ortada haç motifi olan bir kandil parçası.

Tip: Kandil

Benzerleri: Perlzweig 1963: Fig. 124; Dağlı 2008: Şek. 221a;

Tarihleme: İ.S. 6. yüzyıl

3.2. 2013 KAZI SEZONU

Kat. No: PT 3

Kazı Envanter No: MY13-LA-AO-06

Buluntu Yeri: LA-AO / -3.05 m.

Ölçüler: R: 5,5 cm; H: 4,3 cm.

Hamur Rengi: 5YR, 7/6 Reddish / Yellow

Yüzey Rengi: Boyasız

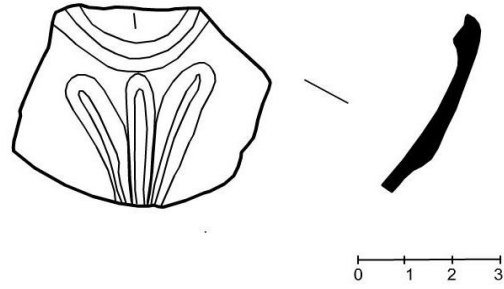
Hamur katkı maddesi: Yoğun miktarda mika

Tip: Kandil

Tanımlama: Parça kandilin yağ haznesi kısmına aittir. Dip kısma doğru yayılan üç yapraklı çiçek motifi çember şeklinde dip kısmı çevrelemektedir.

Benzerleri: Dağlı 2008: Şek. 259

Tarihleme: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: PT 4

Kazı Envanter No: MY13-LA-AO-07

Bulunduğu Yeri: LA-AO / -2.55 m.

Ölçüler: R: 2,5 cm; H: 2 cm.

Hamur Rengi: 2,5 YR, 6/8 Light Red

Yüzey Rengi: İçte ve Dışta kırmızı astarlı

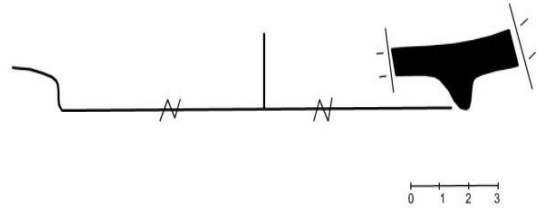
Hamur katkı maddesi: Az miktarda mika ve kalker

Tip: Late Roman African Red Slip Dish (Geç Roma Afrika kırmızı astarlı tabak)

Tanımlama: Parça tabağın kaide kısmına aittir. Kaide kısmı dışa çıkık şeklinde profil göstermekte ve diğer kısımları kırık haldedir.

Benzerleri: Hayes 2008: Fig. 31 (P9056)

Tarihleme: İ.S. 4. yüzyıl

Kat. No: PT 5

Kazı Envanter No: MY13-LA-1-03

Buluntu yeri: LA-1 / - 169 cm.

Ölçüler: R: 26,5 cm.; H: 3,9 cm.

Hamur Rengi: 10 RY, 4/1 Dark Grey

Yüzey rengi: İçte ve dışta siyah astarlı

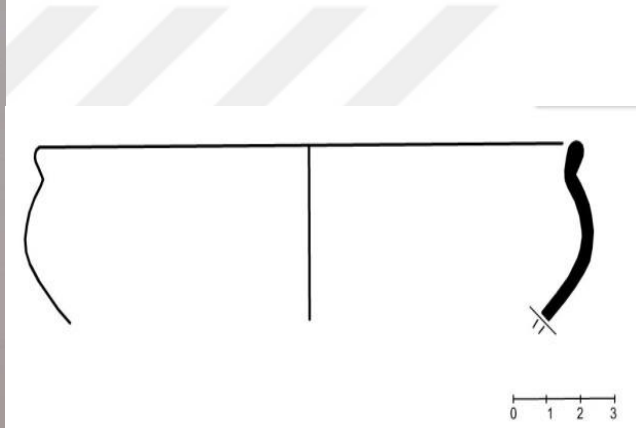
Hamur katkı maddesi: Az miktarda mika

Tip: Black Glazed Bowl (Siyah Sırlı Kase)

Tanımlama: Siyah firnisli dışa çekik ağızlı bir kase parçası.

Benzerleri: Rotroff – Oaktey 1992: Plate 50 (234a), Fig. 16

Tarihleme: Geç Hellenistik Dönem

Kat. No: PT 6

Kazı Envanter No: MY13-LA-1-06

Buluntu Yeri: LA-1

Ölçüler:-

Hamur rengi: Açık Kırmızı hamurlu

Yüzey rengi: Astarlı

Hamur katkı maddesi: Az miktarda mika ve kalker

Tanımlama: Kandil parçası. Parça kandilin discus ile üst gövde kısmına aittir ve üzerinde üzüm salkım motifi bulunmaktadır.

Tip: Kandil

Benzerleri: Perlzweig 1963: Fig. 105; Gürdal 2012: Kat. No:30

Tarihleme: İ.S. 4. yüzyıl

4. CAM ESERLER (CE)

4.1. 2013 KAZI SEZONU

Kat. No: CE 1

Envanter No: MY13_LA1_C/1a

Eserin Adı: Kandil-Kadeh parçası

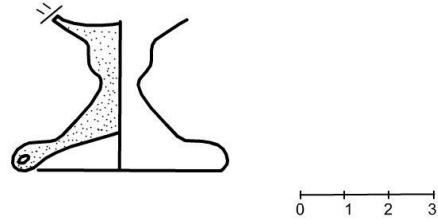
Buluntu Yeri: LA-1 Açması, -0.72 /-1.45 m.

Ölçüler: G: 4 cm, Y: 3.3 cm.

Tanım: Açık sarımsı, yeşil renk cam hamurlu kandil - kadeh kaidesi. Kadeh ayağı üstünde küresel bölümün bir kısmı kırılmıştır, üstte kadeh başlama yeri bulunuyor.

Karşılaştırma: Hayes 1975: 211, Fig. 383

Tarihi: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: CE 2

Envanter No: MY13_LA1_C/2

Eserin Adı: Kandil-Kadeh kaidesi

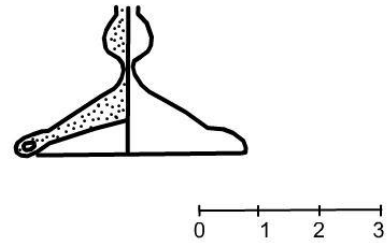
Buluntu Yeri: LA-1 Açması -0.72 m.

Ölçüler: G: 3,8 cm. Y: 2,4 cm.

Tanım: Açık sarımsı, yeşil renk cam hamurlu kandil - kadeh kaidesi. Kadeh ayağı üstündeki küresel bölümün bir kısmı kırılmıştır.

Karşılaştırma: Hayes 1975: 211, Fig. 383

Tarihi: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: CE 3

Envanter No: MY13_LA _C/3b

Eserin Adı: Pencere camı parçası

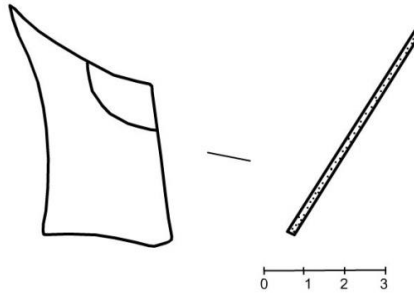
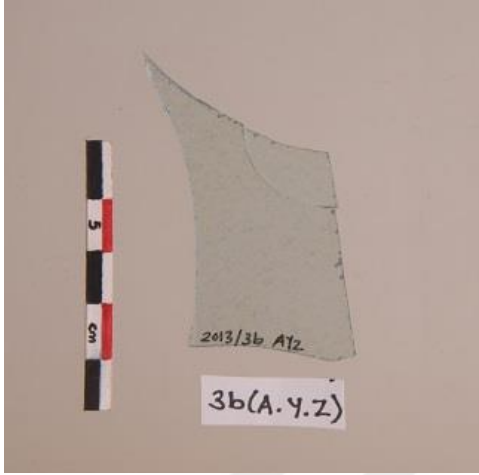
Buluntu Yeri: LA1 Açması -0.72 /-1.45 m.

Ölçüler: G: 2.9 cm.

Tanım: Açık mavi renk cam hamurlu, pencere camı parçası, dört bir tarafı kırık ve üzerinde kesme izi var, içinde hava kabarcıkları var.

Karşılaştırma: Saldern 1980: 91, Fig. 680-699

Tarihi: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: CE 4

Envanter No: MY13_LA1_C/5a

Eserin Adı: Pencere camı parçası

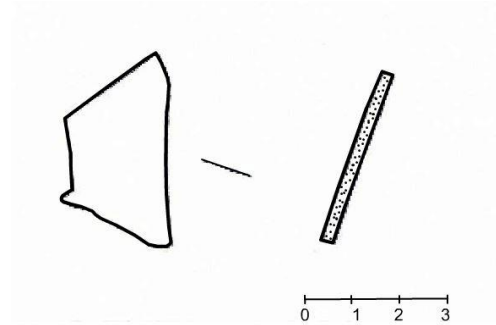
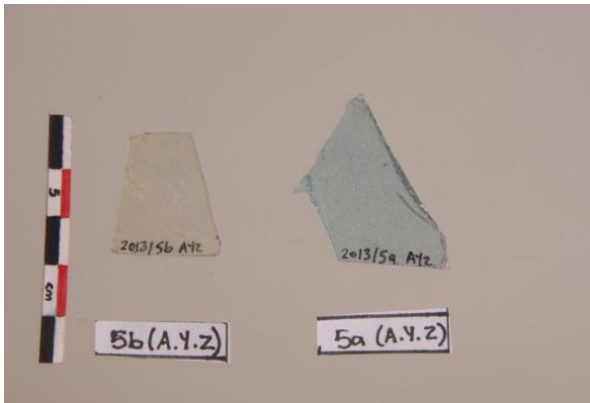
Buluntu Yeri: LA1 Açması -1.99 m.

Ölçüler: Y: 36 cm.

Tanım: Açık mavi renkli saydam cam hamurlu pencere parçası, dört bir tarafı kırık ve üzerinde küçük bir kesme izi vardır.

Karşılaştırma: Saldern 1980: 91, Fig. 680-699

Tarihi: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: CE 5

Envanter No: MY13_LA1_C/5b

Eserin Adı: Pencere camı parçası

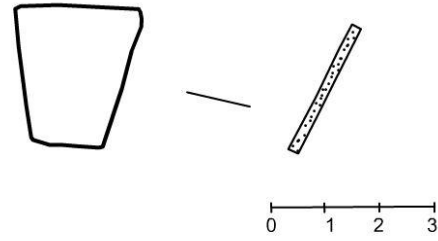
Buluntu Yeri: LA1 Açması -1.99 m.

Ölçüler: Y: 2.5 cm.

Tanım: Açık sarı, saydam cam hamurlu pencere parçası.

Karşılaştırma: Saldern 1980: 91, Fig. 680-699

Tarihi: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: CE 6

Envanter No: MY13_LA1_1b

Eserin Adı: Pencere camı parçası

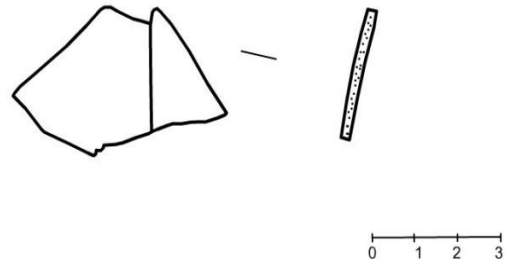
Buluntu Yeri: LA1 Açması, -2.29 m.

Ölçüler: G: 5.3 cm.

Tanım: Açık sarı renk saydam cam hamurlu pencere parçası, kırık parça üzerinde kesme izi var.

Karşılaştırma: Saldern 1980: 91, Fig. 680-699

Tarihi: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: CE 7

Envanter No: MY13_LA1_C/4

Eserin Adı: Kase Ağız Parçası

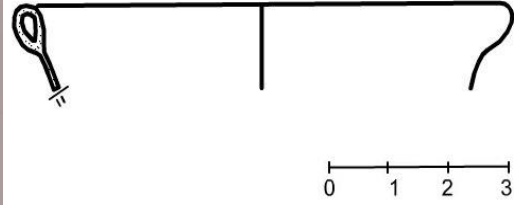
Buluntu Yeri: LA1 Açması -180 /-184 cm

Ölçüler: G: 8.2 cm, Y: 1.3 cm.

Tanım: Açık mavi renkli saydam cam hamurlu, kase ağız parçası, üstte dışa doğru profil yapmış, ağız parçası dışa katlanmış.

Karşılaştırma: Saldern 1980: 80, Fig. 586-594

Tarihi: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: CE 8

Envanter No: MY13_LA-A2_C/9

Eserin Adı: Kase Ağız Parçası

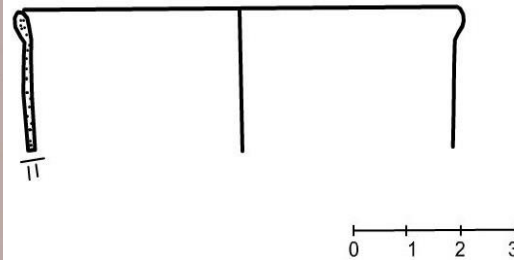
Buluntu Yeri: LA-AO Açması -2.92 m.

Ölçüler: G: 8.2 cm. Y: 2.4 cm.

Tanım: Açık mavi renkli saydam cam hamurlu, kase ağız parçası, üstte dışa doğru profil yapmış, ağız parçası dışa katlanmış.

Karşılaştırma: Saldern 1980: 80, Fig. 586-594

Tarihi: İ.S. 5-6. yüzyıl

Kat. No: CE 9

Envanter No: MY13_LA1_C/6

Eserin Adı: Cüruf

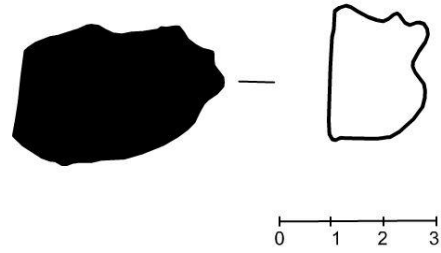
Buluntu Yeri: LA-AO Açması -2.92 m.

Ölçüler: G: 4 cm, Y: 2.6 cm.

Tanım: Siyah renkli toprakla karışık atık malzeme cam kalıntısı yer yer izlenmekte.

Karşılaştırma:-

Tarihi:-

Kat. No: CE 10

Envanter No: MY13_LA-AO_C/8

Eserin Adı: Dip parçası

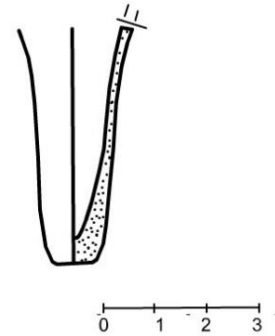
Buluntu Yeri: LA-AO Açması -1.45 m.

Ölçüler: G: 0.8 cm, Y: 4.5 cm.

Tanım: Yeşil- Mavi saydam cam hamurlu, dip parçası, dip üste doğru genişliyor, içi boş silindirik ve yuvarlatılmış tabana sahip, kabın üstü kırık durumdadır.

Karşılaştırma: Saldern 1980: 51, Fig. 275

Tarihi: İ.S. 7. yüzyıl

KAYNAKLAR VE KISALTMALAR

Çalışmada Türk Dil Kurumu'nun önerdiği kısaltmalar dışında, Alman Arkeoloji Enstitüsü, Amerikan Arkeoloji Enstitüsü ve Der kleine Pauly tarafından önerilen kısaltmalar kullanılmıştır.

- BROUSCARI 1997 E. Brouscari, "The Tyche of Cos on a Mosaic from a Late Antique House in Cos", S. Isager – B. Poulsen (Eds), *Halicarnassian Studies*, 2, (Odense), 65–77.
- BAYRI 1953 M. Halil Bayrı, "Beşyüzüncü Fetih Yılında İstanbul İlinde Yer Adları-X- Ayazmalar, Kaynaklar", *Türk Folklor Araştırmaları*, C. 2, S. 47, 747-748.
- DAĞLI 2008 Günsel Dağlı, *Hadrianuopolis Surları Kurtarma Kazısında Bulunan Roma ve Bizans Dönemi Kandilleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir.
- DUMANKAYA 2013 Oktay Dumankaya, "Myndos Antik Kenti'nde Su Temini", 3. Uluslararası Bursa Su kongresi ve Sergisi, N. Yardımcı, (Ed.) (Bursa), 270-276.
- EYİCE 1966 Semavi Eyice, "Trakya'da Bizans Devrine Ait Eserler", *Belleten* 131, 325-346.
- FLEMMING – CZARTORYSKA – HUNTER 1973 Flemming, Nicholas C. – Czartoryska, N. M. G. – Hunter, P. M., "Archaeological evidence for eustatic and tectonic components of relative sea level change in the South Aegean", *Marine Archaeology: 23th Symposium of the Colston Research Society* (London) 1-66.
- GÜLSEFA 2015 Gonca Gülsefa, 2006-2013 Myndos Kazılarında Ele Geçen Amphoralar ve Amphora Mühür Buluntuları, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Arkeoloji Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Bursa.
- GÜNDÜZ 2008 Serkan Gündüz, *Antik Limanlar Işığında Myndos Limanı ve Liman Yapıları*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Bursa.
- GÜRDAL 2012 M. Ufuk Gürdal, *Myndos Asar Adası Mezarları, Yapıları*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Bursa.
- GIERSON 1993 Philip Grierson, *Byzantine Coins* 2. 1, A. R. Bellinger - P. Grierson (Eds), DOC (Washington).

- GIERSON 1993 Philip Gierson, Byzantine Coins 2. 2, A. R. Bellinger - P. Grierson (Eds.) DOC (Washington).
- HAYES 1975 W. John Hayes, Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum, Printed and Bound in Canada at the Hunter Rose Company (Toronto).
- HAYES 2008 W. John Hayes, The Athenian Agora, Roman Pottery Fine-Ware Imports, The American Scholl of Classical Studies at Athens Princeton (New Jersey).
- Hdt. Herodot, Herodotos Tarihi III, M. Ökmen (Çev.), (İstanbul).
- KARAKAYA 1993 Enis Karakaya, "Ayazma" **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı'nın Ortak Yayını, (İstanbul) 172-174.
- KARAKAYA 2002 Enis Karakaya, "Bizans Ayazmaları (bir deneme)", **Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi** 16, 35-45.
- MERT – NIEWÖHNER 2010 İ. Hakan Mert – Philipp Niewöhner, "Blattkapitelle in Konya. Lykaonien zwischen Sidamaria und Binbirkilise", **IstMitt.** Band 60, (İstanbul) 373-410.
- ÖRETMEN 1997 Aynur Öretmen, İstanbul'un Ayazmaları ve Balıklı Ayazma, Yıldız Teknik Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul.
- ÖTÜKEN 1996 Yıldız Ötüken, "Antike und Byzantinische Denkmäler in der Provinz Bursa", **IstMitt.** Beihaft 41, (Tübingen).
- ÖZET 2002 Aykut Özet, "Torba manastırı Kazısı", 12. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu (Ankara), 33-50.
- ÖZET 2008 Aykut Özet, "Excavation in the Torba Manastary", V,p. Pedersen (Ed.) **Halicarnassian Studies**, (Odense), 9-42.
- PERLZWEIG 1963 Judith Perlzweig, Lamps from the Athenian Agora, American School of Classical Studies at Athens Princeton (New Jersey).
- Plin.nat. Plinius, Naturalis Historia, J.E. Eicholz (Çev.), (1947).
- ROTTROLF – OAKTEY 1992 I. S. Rottrolf – O. H. John, Debris From a Public Dining Place in the Athenian Agora, American School of Classical Studies at Athens Princeton, (New Jersey).
- SCHNEIDER 1943 A. M. Schneider, Die römischen und byzantischen Denkmäler von İznik Nicaea, **IstForsch.** 16, (Berlin)

- SCHNEIDER 1940 A.M. Schneider, “Hagiasma in der Bıçakçı Çeşmesi Sokağı”, AA. 55, 592-593.
- Str. Strabon, Geographika: Antik Anadolu Coğrafyası, A. Pekman (Çev.) (2000).
- SALDERN 1980 Axel von Saldern, Ancient and Byzantine Glass from Sardis, Harward University Press Cambridge, (London)
- ŞAHİN 2011 Derya Şahin, “Myndos Mosaics”, M. Şahin (Ed.), XI. Uluslararası Antik Mozaik Sempozyumu, (İstanbul), 865-872.
- ŞAHİN – TOK 2012 Derya Şahin – Emine Tok, Myndos Asar/ Tavşan Adası Ekmek Mühür Kalıbı ve Hacı Pulları, TÜBA-KED, 10/2012, 9-19
- ŞAHİN 2006 Mustafa Şahin, “Myndos 2004 yılı Yüzey Araştırması”, 23. AST, (Ankara) 171-184.
- ŞAHİN 2007a Mustafa Şahin, “Myndos Yüzey Araştırmaları 2005”, 24. AST, (Ankara) 293- 306.
- ŞAHİN vd. 2007b Mustafa Şahin– D. Şahin –E. Aslan –S. Gündüz, “2005 Yılı Myndos Kazısı”, 28. KST, (Ankara) 559-572.
- ŞAHİN 2008a Mustafa Şahin, “2006 Yılı Myndos Kazısı”, 29. KST, (Ankara) 21-38.
- ŞAHİN vd. 2008b, Mustafa Şahin – Serkan. Gündüz – Erdoğan. Aslan, “Myndos Sualtı Araştırmaları - 2006”, 25. AST, (Ankara) 1-10.
- ŞAHİN 2010 Mustafa Şahin, “Myndos Kazıları”, 2009, 32. KST, (Ankara) 154-175.
- ŞAHİN 2014a Mustafa Şahin, “Myndos Kazısı - 2013”, 36. KST, (Ankara) 19-44.
- ŞAHİN 2014b Mustafa Şahin, “İznik Koimesis Kilisesi ve Böcek Ayazma Üzerine”, Bursa’da Zaman 10, 102-104
- ŞAHİN – SEIFERT 2014 Mustafa Şahin – Martina Seifert, “Myndos – eine Karische Hafenstadt”, AW, 6/2014, 46-56.
- TDV 1991 Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi 4, 229-230 bkz. “Ayazmalar”, Enis Karakaya
- TOK 2011 Emine Tok, “Erken Bizans Dönemi Zemin Mozaiklerine Sardes Örneğinde Bir Bakış”, Sanat Tarihi Dergisi XI, Ege Üniversitesi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 135-159.

TÜRKMEN 2009 Bülent Türkmen, Allianoı’da Bulunan Ezme ve Öğütme Taş Aletleri ile Taş Kaplar, Edirne Trakya Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi) Edirne.

YALMAN Bedri Yalman, Nikaia İznik, Simens-Bursa Rotary Kulübü Yayınları (Bursa), (Tarihsiz).

Katalog bölümünde, Türk Dil Kurumu tarafından kullanılan kısaltmalar dışında aşağıdakiler kullanılmıştır.

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
A.	Arka yüz
AO.	Arka oda
Kat.	Katalog
LA.	Liman Açması
MT.	Metal eser
ME.	Mimari eser
M.L.	Myndos Limanı
Myn.	Myndos
PT.	Pişmiş Toprak
Ö.	Ön yüz
R.	red
SE.	Sikkeler
Yr.	Yellow red

PLANLAR LİSTESİ

- Plan 1** Myndos Kentinde Ayazma'nın Bulunduğu Konum – (Hagiasma)
(Şahin – Seifert 2014: 46, Abb.1)
- Plan 2:** 2006 Myndos Liman Açması B-B Kesiti (Myndos Kazı Arşivi)
- Plan 3:** 2006 Myndos Liman Açması A-A Kesiti (Şahin vd. 2008: 33, Plan 3)
- Plan 4:** 2006 Myndos Liman Açması Genel Kroki (Şahin vd. 2008: 32, Plan 2)
- Plan 5:** 2013 Myndos Liman Açması Ön Oda Krokisi (Myndos Kazı Arşivi)
- Plan 6:** Ön Oda Mozaikli Alan (Şahin 2011: 866, Fig. 4)
- Plan 7:** Sardes, 14 No.lu Mozaik Mozaiği (Tok 2001: 135, Şek. 10)
- Plan 8:** Kos Tike Mozaiği (Brouscari 1997: 68, Fig. 3)
- Plan 9:** Asar Adası Mozaikleri (Şahin 2011: 870, Fig. 19)
- Plan 10:** LA-1 Kemer Krokisi 1 (Myndos Kazı Arşivi)
- Plan 11:** LA-1 Kemer Krokisi 2 (Myndos Kazı Arşivi)
- Plan 12:** Aziz Theodosia Ayazması -Bıçakçı Çeşmesi (Schneider 1940: 542)
- Plan 13:** Kıyıköy Midye Ayazması (Eyice 1966: Resim 31)
- Plan 14:** İznik Böcek Ayazması (Schneider 1943: 17, Abb. 12)

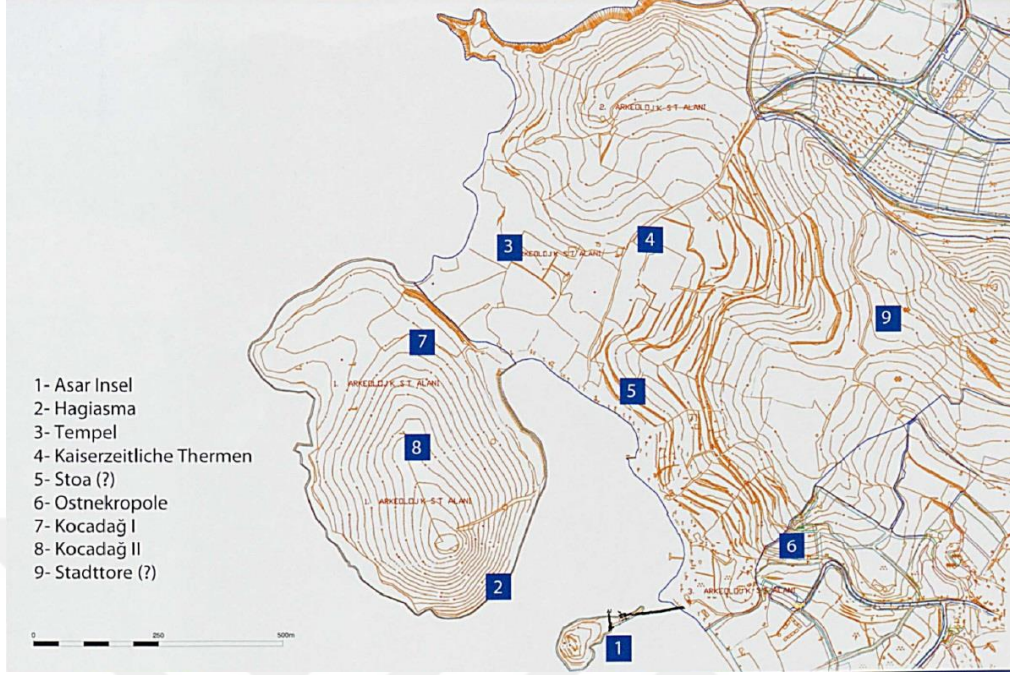
LEVHALAR LİSTESİ

- Levha 1:** A) Hava Fotoğrafi: Myndos Liman Yapısı (Şahin 2007b: 568 – Resim 1)
B) 2005 Liman Yapısı Kazıdan Önceki Durum (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 2:** A) Ön Oda Üzeri Freskolu Sıva Parçaları (Myndos Kazı Arşivi)
B) Kuzey ve Doğu duvarlarına kadar devam eden mermer zemin (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 3:** A) Ön Oda Çöken Tonoz Yapısı (Mynods Kazı Arşivi) Ortaya Çıkarılan Mozaikli Alanın Devamı (Myndos kazı Arşivi)
B) Mermer Zeminin Kırılmış Görüntüsü (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 4:** A) Ön Odada Keşfedilen Kapı Kolonları (Gündüz 2008: 84, Resim 45)
B) Kapı Sövelerine Ait Parçalar (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 5:** A) Yivli Mermer Parçaları (Myndos Kazı Arşivi)
B) Haç Motifli Kaplama Levhaları (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 6:** A) Üst Yapı Örtüsüne Ait Kiremit Parçası (Myndos Kazı Arşivi)
B) 2005 Liman Yapısı Kazıları Son Durum (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 7:** A) 2013 Tahrip olan Liman yapısından görünüş (Myndos Kazı Arşivi)
B) 2013 Gemi Halatının Bağlanması Sonucu Hasar Verilen Kapı Kolonları (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 8:** A) 2013 Restorasyonundan Sonra Ön Oda Duvarları – I (Myndos Kazı Arşivi)
B) 2013 Restorasyonundan Sonra Ön Oda Duvarları – II (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 9:** A) 2013 Restorasyondan Sonra Mozaikli alan (Myndos Kazı Arşivi)
B) Liman Yapısında İki Yapılı Evreye İşaret Eden Zemin Kaplaması (Şahin vd. 2007b: 570 - Resim 7)
- Levha 10:** A) Mozaik Detay - I (Şahin vd. 2007b: 571 - Resim 9)
B) Mozaik Detay – II (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 11:** A) Torba Büyük Bazilika 1) Güney Nef mozaiği (Özet 2008: Fig. 44)
2) Kuzey Nef mozaiği (Özet 2008: Fig. 42)
B) Güneydoğu Duvarda Korunan Frekso. Restorasyondan Sonra (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 12:** A) Arka odanın kuzeybatısındaki Su Sarnıcı, Sıva ve Duvar (Myndos Kazı Arşivi)
B) Haç Motifli Kandil (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 13:** A) 2006 Arka oda Batı Duvarında Keşfedilen Kapı Girişi (Myndos Kazı Arşivi)
B) A2 Açması İskelet (Kafatası) Kalıntıları (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 14:** A) 2006 Ayazma, Arka Odanın Kazıdan Sonraki Görüntüsü (Myndos Kazı Arşivi)
B) Arka Oda Zemin Döşemesine Ait Parçalar (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 15:** A) 2013 Arka Oda'da Keşfedilen İkinci Kapı İzleri (Myndos Kazı Arşivi)
B) Ayazma Kuyusu ve Güney Niş (Gündüz 2008: 84, Resim 46)
- Levha 16:** A) Numaralandırılan Taş Bloklar (Myndos Kazı Arşivi)
B) Haç Kabartmalı Mimari blok (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 17:** A) LA-1 Açması Kemerli Üst Yapı-I (Myndos Kazı Arşivi)
B) LA-1 Açması Kemerli Üst Yapı-II (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 18:** A) LA-1 Yanık İzli Taş Bloklar (Myndos Kazı Arşivi)
B) LA-1 Bir insana Ait Kafatası (Myndos Kazı Arşivi)

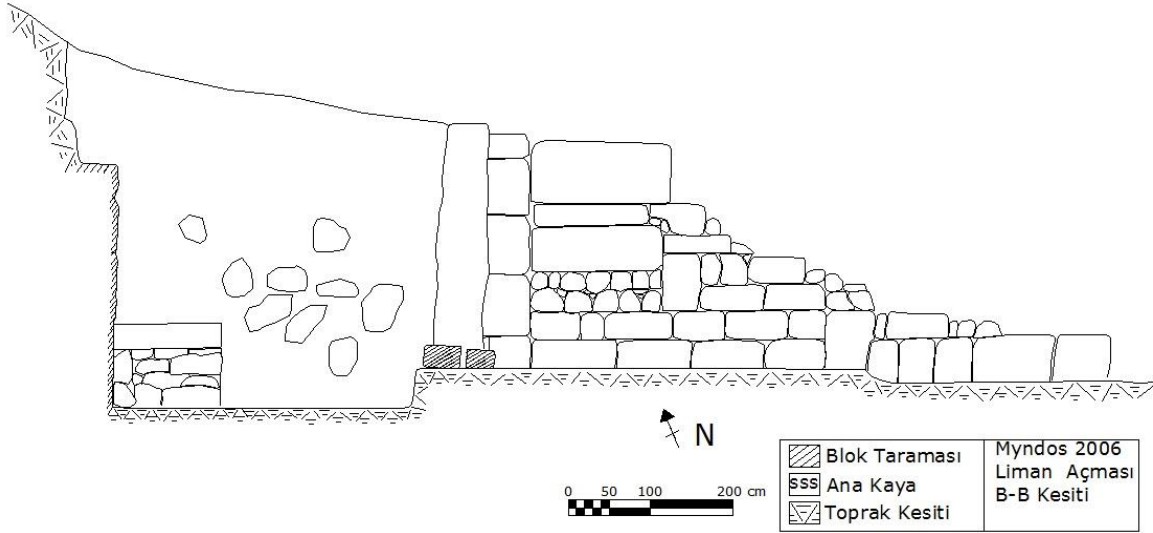
- Levha 19: A)** LA-1 Güneybatı Duvardaki Sıva Restorasyondan Sonra (Myndos Kazı Arşivi)
B) LA-1 Su Sarnıcına Blokaj Amaçlı Oluşturulan Taş Bloklar (Myndos Kazı Arşivi)
- Levha 20: A)** LA-1 Kuzeybatı Kısımındaki Kesit (Myndos Kazı Arşivi)
B) Liman Yapısı: Ayazma genel görünüş (Şahin 2014a: 42, Resim 9)
- Levha 21: A)** Asar Adası Ekmek Mühür Kalıbı, Ön Yüz ve Çizimi (Şahin –Tok 2012: 12, Şekil 3)
B) Asar Adası Hacı Pulu, Ön Yüz ve Çizimi (Şahin –Tok 2012: 13, Şekil 4)
- Levha 22: A)** Asar Adasında Bulunan İ.S. 13. yüzyıl Haçlı sikkesi
Levha 22: B) Liman Yapısı Buluntularının Malzeme ve Dönemlerine Göre Şeması (Yazar)

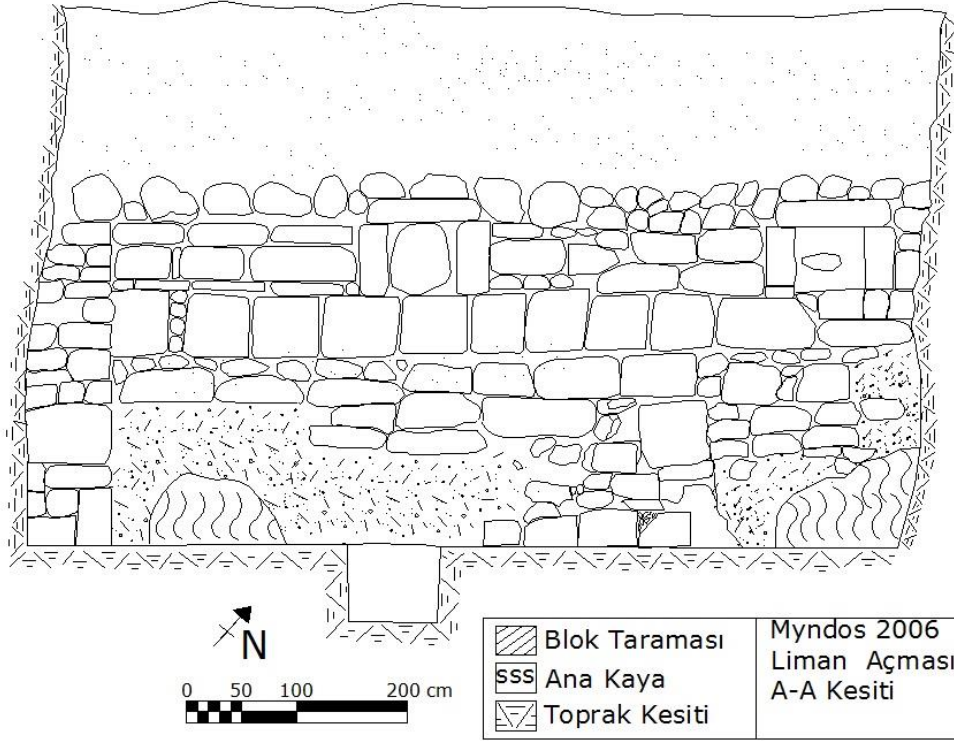
PLANLAR

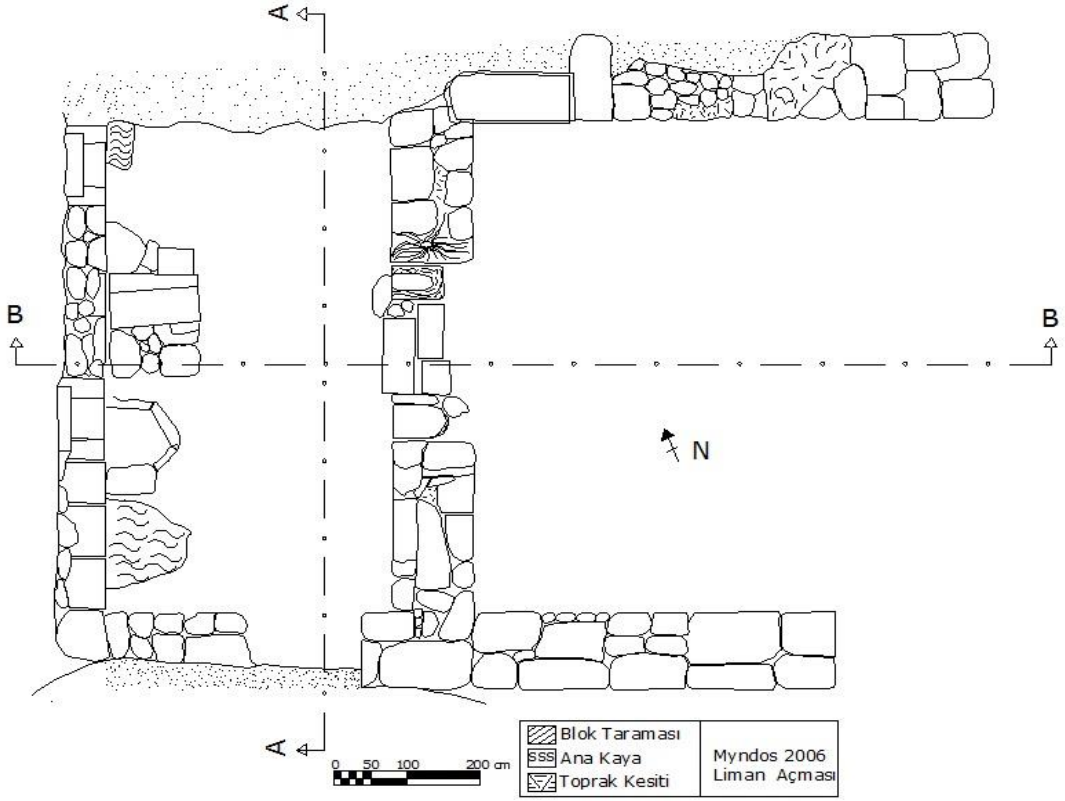
Plan 1: Myndos Kentinde Ayazma'nın Bulunduğu Konum – (2-Hagiasma)

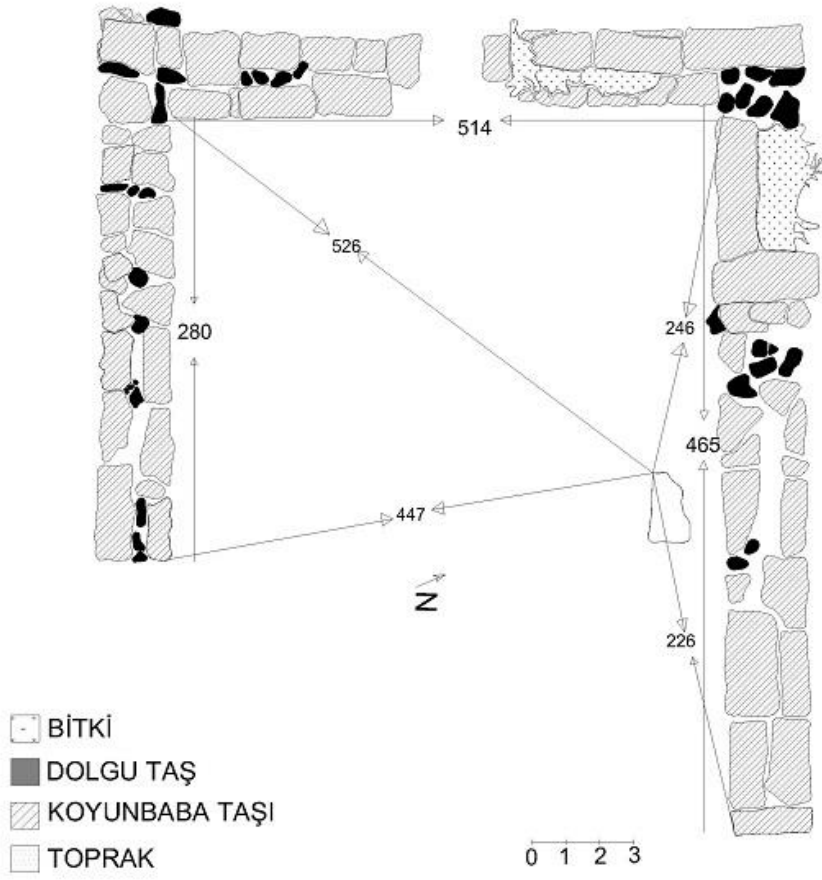
Plan 2: 2006 Myndos Liman Açması B-B Kesiti

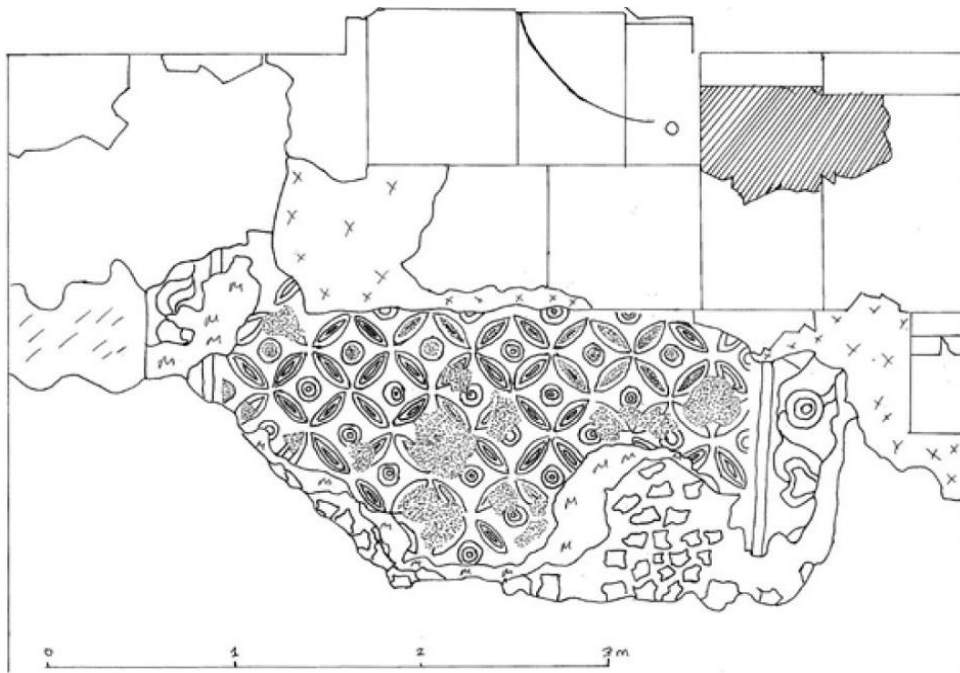
Plan 3: 2006 Myndos Liman Açması A-A Kesiti

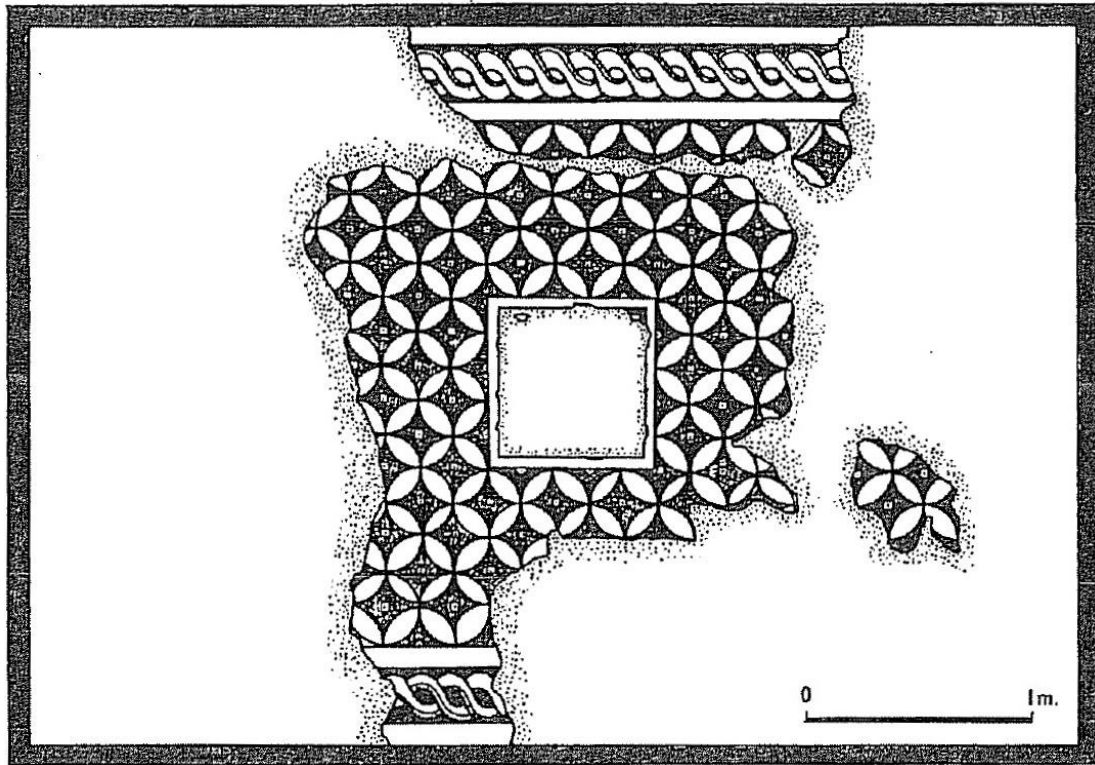
Plan 4: 2006 Myndos Liman Açması Genel Kroki

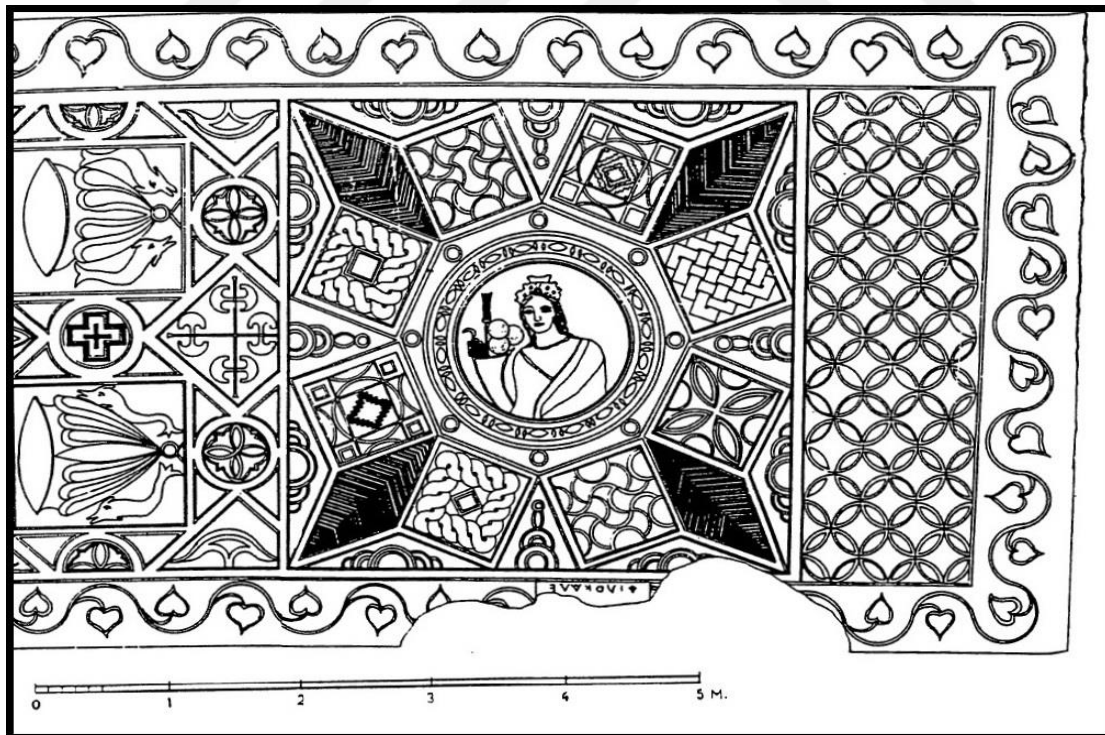
Plan 5: 2013 Myndos Liman Açması Ön Oda Krokisi

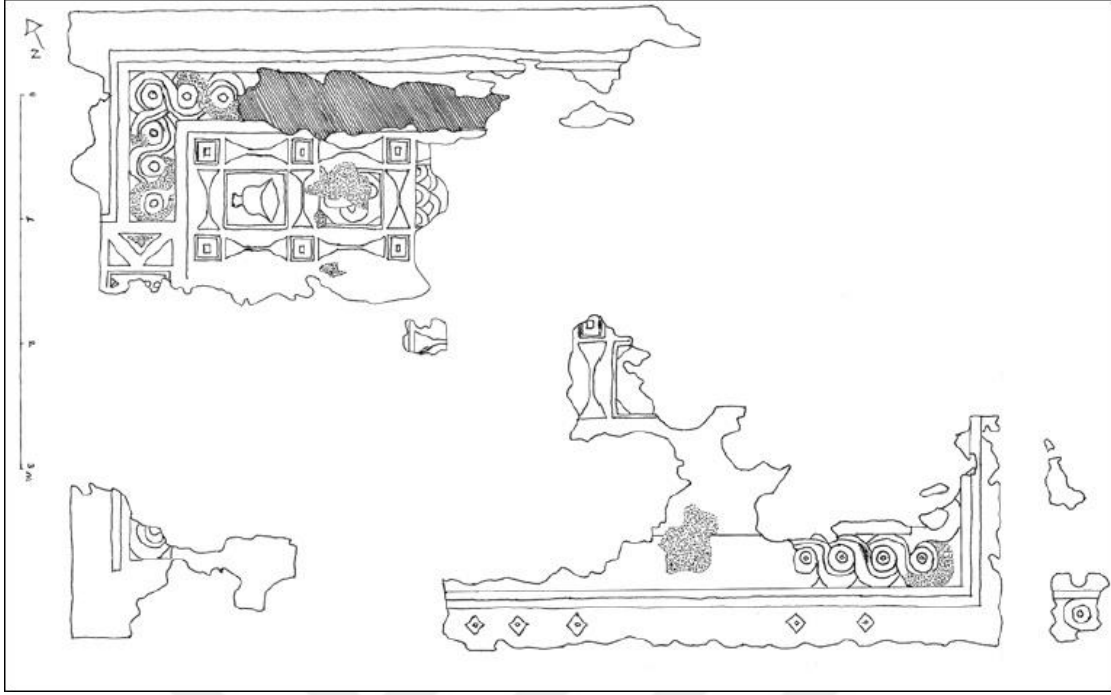
Plan 6: Ön Oda Mozaikli Alan

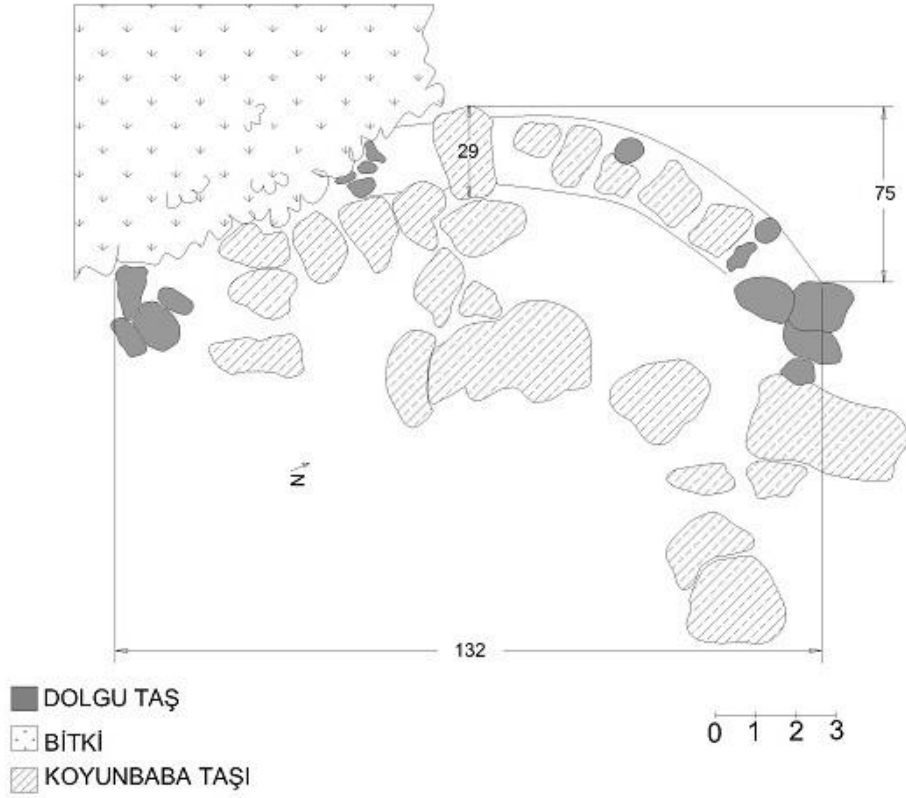
Plan 7: Sardes, 14 No'lu mozaik

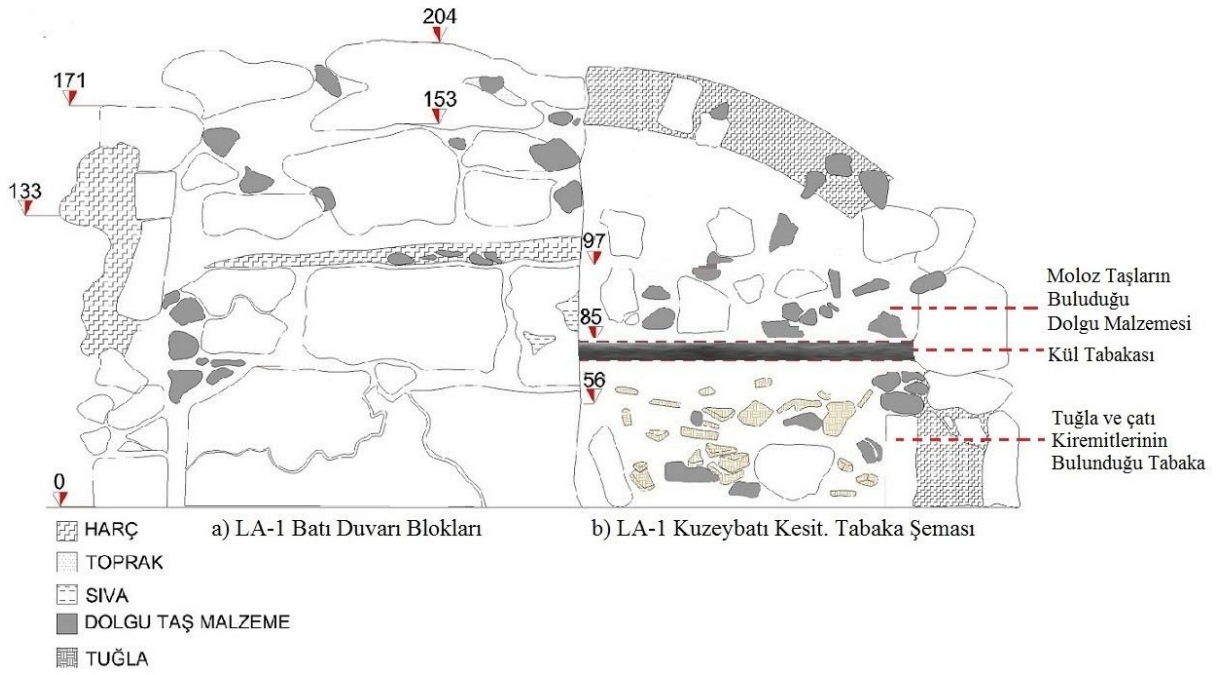
Plan 8: Kos Tike Mozaigi

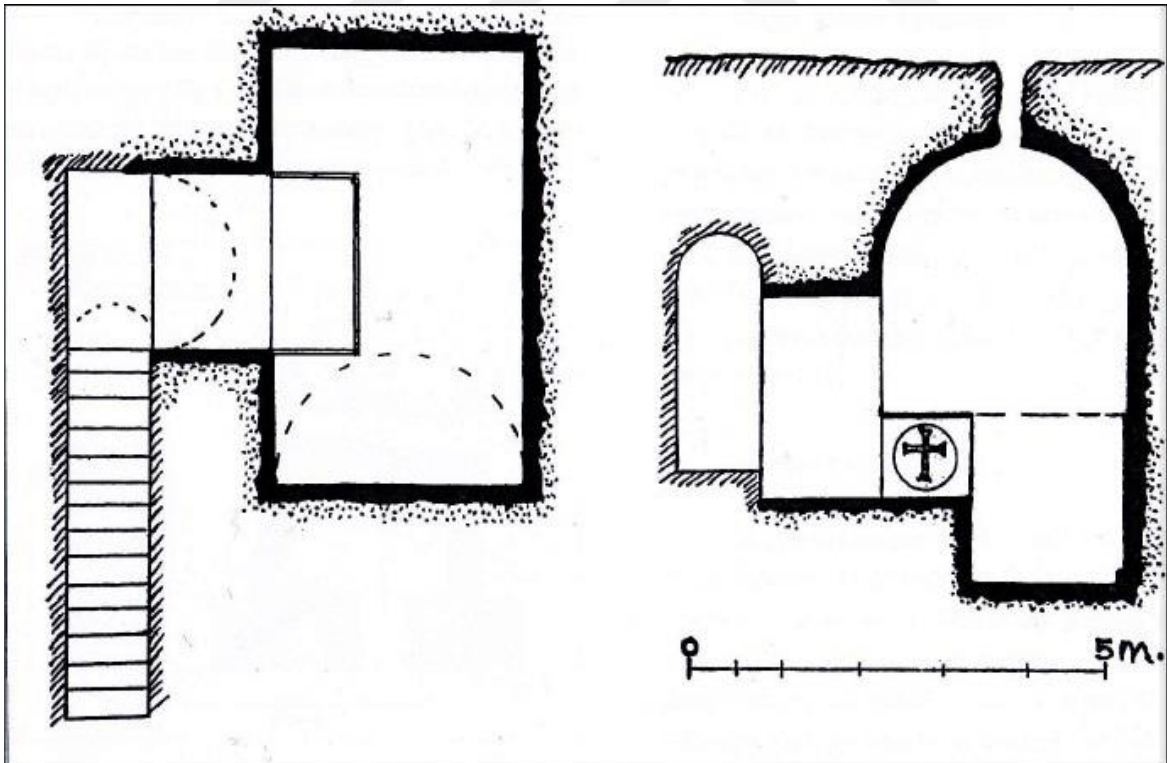
Plan 9: Asar Adası Mozaikleri

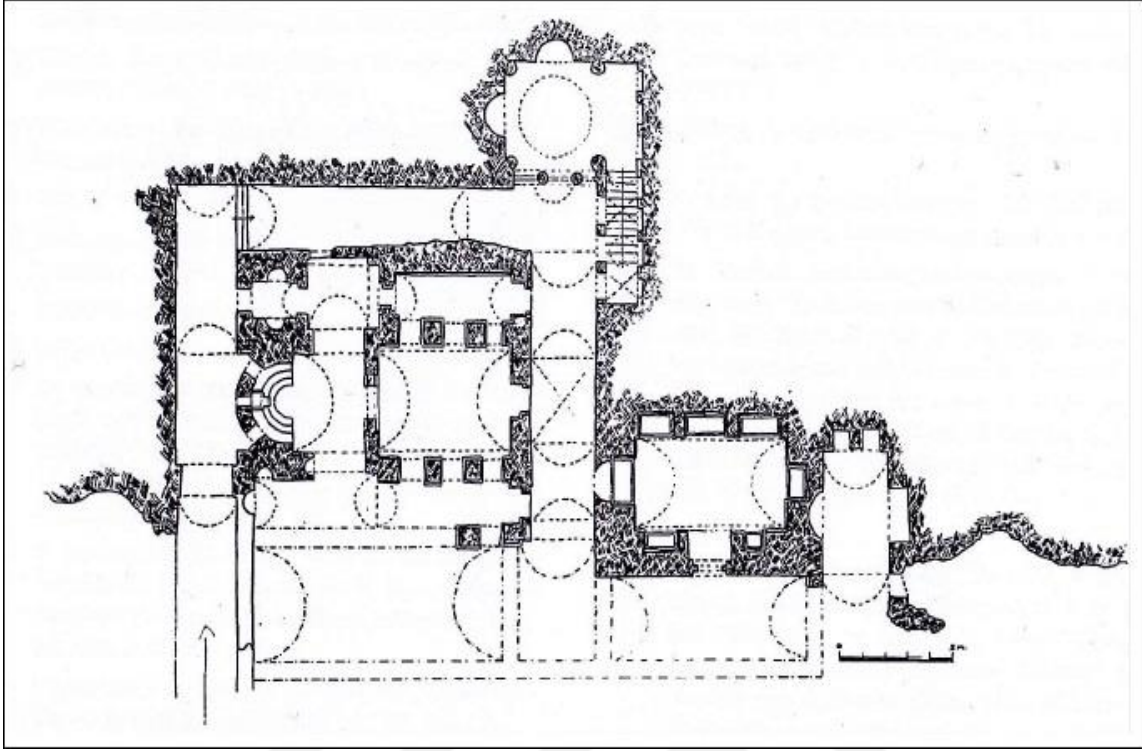
Plan 10: LA-1 Kemer Krokisi 1

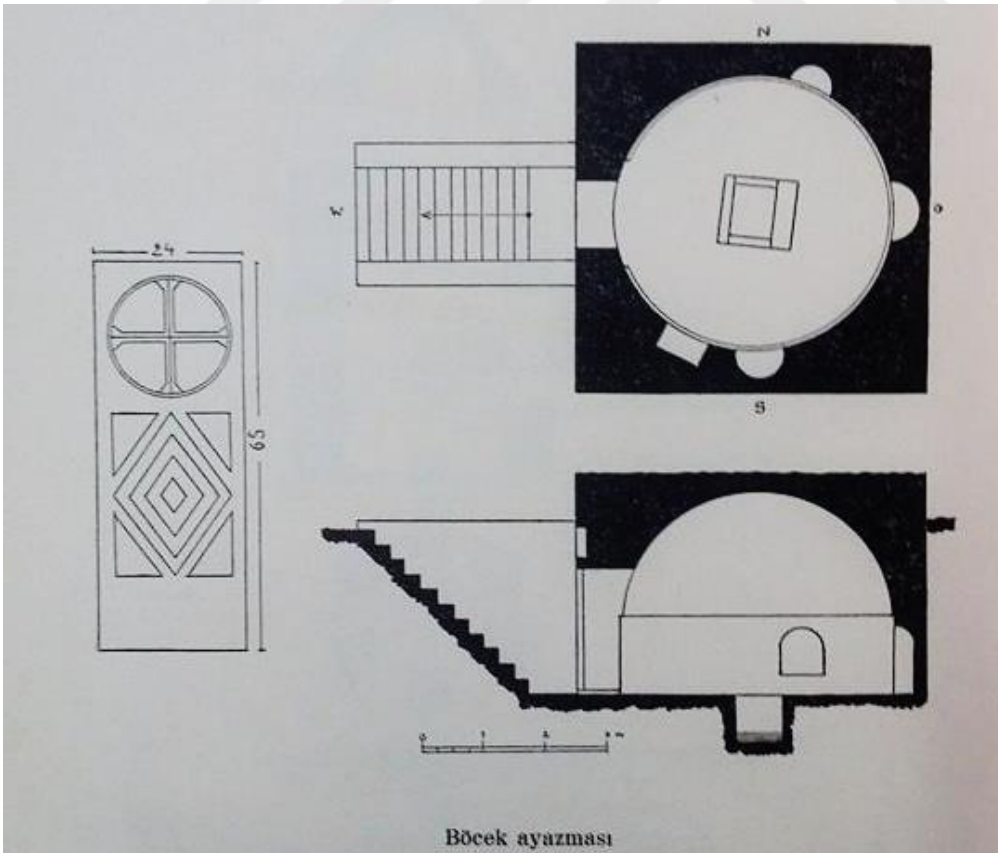
Plan 11: LA-1 Kemer Krokisi 2

Plan 12: Aziz Theodosia Ayazması (Bıçakçı Çeşmesi)

Plan 13: Kiyıköy Midye Ayazması

Plan 14: İznik Böcek Ayazması

LEVHALAR

Levha 1

A) Hava Fotoğrafi: Myndos Liman Yapısı

B) 2005 Liman Yapısı Kazıdan Önceki Durum

A) Ön Oda, Üzeri Freskolu Sıva Parçaları

B) Kuzey ve Doğu Duvarlarına Kadar Devam Eden Mermer Zemin

A) Ön Oda, Çöken Tonoz Yapısı

B) Mermer Zeminin Kırılmış Görüntüsü

A) Ön Odada Keşfedilen Kapı Kolonları

B) Kapı Sövelerine Ait Parçalar

A) Yivli Mermer Parçalar

B) Haç Motifli Mermer Kaplama Levhaları

A) Üst Yapı Örtüsüne Ait Kiremit Parçası

B) 2005 Liman Yapısı Kazıları Son Durum

A) 2013 Tahrip Olan Liman Yapısından Görünüş

B) 2013 Gemi Halatının Bağlanması Sonucu Hasar Verilen Kapı Kolonları

A) Restorasyondan Sonra Ön Oda Duvarları – I

B) Restorasyondan Sonra Ön Oda Duvarları – II

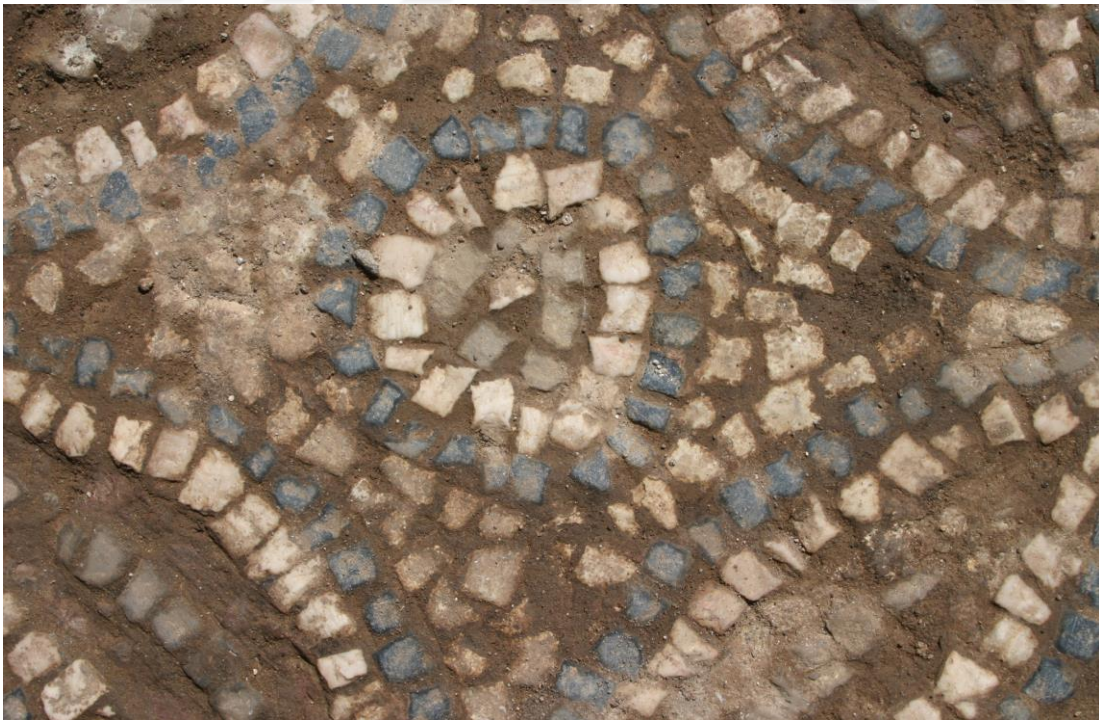
A) 2013 Restorasyondan Sonra Mozaikli Alan

B) Liman Yapısında İki Yapılı Evreye İşaret Eden Zemin Kaplaması

A) Mozaik Detay - I

B) Mozaik Detay - II

A) Torba Büyük Bazilika; a) Güney Nef Mozaiği, b) Kuzey Nef Mozaiği

B) Güneydoğu Duvarda Korunan fresko. Restorasyondan sonra

A) Arka Odanın Kuzeybatısındaki Su Sarmıcı, Sıva ve Duvar

B) Haç Motifli Kandil

A) 2006 Arka Oda Batı Duvarında Keşfedilen Kapı Girişi

B) A2 Açması İskelet (Kafatası) Kalıntıları

A) 2006 Ayazma, Arka Odanın Kazıdan Sonraki Görüntüsü

B) Arka oda Zemin Döşemesine Ait Parçalar

B) 2013 Arka Oda Keşfedilen ikinci Kapı İzleri

B) Ayazma Kuyusu ve Güney Niş

B) Numaralandırılan Taş Bloklar

B) Haç Kabartmalı Mimari Blok

A) LA-1 Açması Kemerli Üst Yapı – I

B) LA-1 Açması Kemerli Üst Yapı-II

A) LA-1 Yanık İzli Taş Bloklar

B) LA-1 Bir İnsana Ait Kafatası

A) LA-1 Güneybatı Duvardaki Sıva. Restorasyondan Sonra

B) LA-1 Su Sarnıcına Blokaj Amaçlı Oluşturulan Taş Bloklar

A) LA-1 Kuzeybatı Kesit

B) Liman Yapısı: Ayazma Genel Görünüş 2013

A) Asar Adası Ekmek Mühür Kalıbı -Ön Yüz

B) Asar Adası Hacı Pulu - Ön Yüz

A) Asar Adasında Bulunan İ.S. 13. yüzyıl Haçlı Sikkesi

Malzeme Türü	Hellenistik Dönem	Geç Roma Dönemi	Erken Bizans Dönemi	Geç Bizans Dönemi
Mermer Buluntular		1	39	
Sikke Eserler			4	1
Pişmiş Toprak Eserler	1	3	2	
Cam Buluntular			9	

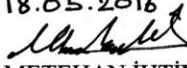
B) Liman Yapısı Buluntularının Malzeme ve Dönemlerine Göre Şeması

HARİTALAR

Harita 1: Liman Yapısı Mimari Konteks İçinde Buluntular (Yazar)

Harita 2: Pir-i Reis Haritasında Myndos Limanı (Dumankaya 2013: 272, Resim 5)

ÖZGEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	METEHAN		İHTİYAR
Doğum Yeri ve Yılı	ARTVİN		1987
Bildiği Yabancı Diller	ALMANCA		İNGİLİZCE
ve Düzeyi	B-2 ORTA SEVİYE		UPPERINTERMEDIATE
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lise	2000	2004	BURSA SÜLEYMAN ÇELEBİ LİSESİ
Lisans	2006	2012	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
Yüksek Lisans	2012	2016	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
Doktora			
Çalıştığı Kurum (lar)	Başlama - Ayrılma Yılı		Çalışılan Kurumun Adı
1.			
2.			
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar	2010 MYNDOS ANTİK KENT KAZILARI 2010 ULUSLARARASI İZNIK 1. KONSİL SENATO SARAYI'NIN LOKALİZASYONU ÇALIŞTAYI 2011 ERASMUS ÖĞRENCİ DEĞİŞİM PROGRAMI 2013 MYNDOS ANTİK KENT KAZILARI 2016 İZNIK BAYRAK TEPE PROJESİ		
Yayımlar:			
Diğer:			
İletişim (e-posta):	0538 423 35 08 metehan.ihdiyar.1987@gmail.com		
	Tarih	18.05.2016	
	İmza		
	Adı Soyadı	METEHAN İHTİYAR	

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

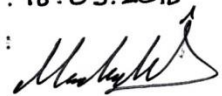
TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	METEHAN İHTİYAR
Tez Adı	MYNDOS AYAZMASI
Enstitü	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Anabilim Dalı	ARKEOLOJİ
Tez Türü	YÜKSEK LİSANS
Tez Danışman(lar)ı	PROF. DR MUSTAFA ŞAHİN PROF. DR. İBRAHİM HAKAN MERT PROF. DR. GÜRCAN POLAT
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) izni	☒ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama izni	☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin Veriyorum

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 18.05.2016

İmza :

HARİTA 1: LİMAN YAPISI MİMARİ KONTEKS İÇİNDE BULUNTULAR

